

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Кафедра адміністративного, господарського права та фінансово-економічної
безпеки

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
зі спеціальності 8.030401 «Правознавство»**

**ТЕМА: «Адміністративно-правове регулювання у сфері адміністративного
судочинства України»**

Завідувач кафедри _____ д.ю.н., Гаруст Ю. В.
(підпис)

Керівник проекту _____ к.ю.н., доц. Логвиненко М. І.
(підпис)

Виконавець
студент групи _____ Грабар Станіслав Геннадійович
(підпис)

Суми 2020

Зміст.

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-правова характеристика адміністративно-правового регулювання у сфері адміністративного судочинства.....	7
1.1 Процес розвитку та становлення адміністративної юстиції.....	7
1.2.Поняття, завдання та функції адміністративного судочинства.....	20
1.3. Поняття адміністративно-правового регулювання.....	27
Висновок до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. Адміністративно-правовий механізм регулювання адміністративного судочинства.....	36
2.1 Роль і місце учасників управлінських повноважень в судочинстві.....	36
2.2 Адміністративні органи які супроводжують діяльність адміністративного судочинства.....	44
2.3 Форми адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства.....	65
Висновок до розділу 2.....	79
РОЗДІЛ 3. Удосконалення та перспективи розвитку адміністративно — правового регулювання адміністративного судочинства України...81	81
3.1 Адміністративно-правове регулювання адміністративного судочинства інших країн.....	81
3.2 Шляхи удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства.....	92
Висновок до розділу 3.....	96
Висновок.	99
Список літератури.....	101

Вступ.

Актуальність роботи.

В державі, яка базується на принципі поділу влади, третьою незалежною владою є судова влада, яка здійснюється системою спеціальних органів — судів. Судова влада слідкує за дотриманням конституції та інших законів громадянами, фізичними та юридичними особами, законодавчою та виконавчою владами. В більшості демократичних країн судова влада та судочинство базується на принципах незалежності судів, самостійності, гласності і відкритості, колегіальності та професійності. Однією з найбільш поширених класифікацій судової влади є поділ судів за їх компетенцією. Об'єктом магістерської роботи є адміністративні суди та їх діяльність і ступінь впливу на їх діяльність виконавчої влади. Ефективний правовий механізм вирішення юридичних суперечок є необхідним в правовій та демократичній державі. Незалежність судової влади від інших гілок забезпечується в тому числі і механізмом адміністративно-правового регулювання.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації органами суддівського самоврядування, Державною судовою адміністрацією, апаратом суду та іншими суб'єктами публічної адміністрації своїх повноважень у сфері адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства України дослідити

Заплановано вирішити такі задачі як :

— охарактеризувати нормативне регулювання адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства:

- розкрити принципи адміністративно-правового регулювання
- сформулювати поняття та розкрити зміст адміністративного судочинства
- охарактеризувати діяльність та повноваження Державної судової адміністрації України, апарату адміністративного суду та інших суб'єктів які супроводжують діяльність адміністративного судочинства.

-розкрити міжнародний і зарубіжний досвід зарегулювання адміністративного судочинства.

Об'єкт дослідження — суспільні відносини, що складаються під час здійснення суб'єктами публічної адміністрації регулювання адміністративного судочинства.

Предмет дослідження — адміністративно правове регулювання адміністративного судочинства України.

Методи дослідження. Було використано **формально-логічний метод**. Були застосовані логічні закони при застосуванні досвіду вчених які займалися схожими питаннями.

Було застосовано **емпіричний метод** при пізнанні окремих емпіричних фактів та створення їх взаємозв'язків. Він став в нагоді при дослідженні функцій органів які здійснюють регулювання у сфері адміністративного судочинства. Ним було охоплено встановлення досліджуваних фактів та їх логічна обробка, було виявлено зв'язки окремих сторін правових явищ, встановлення емпіричних закономірностей.

Порівняльно-правовий метод став у нагоді при порівнянні судових систем та організації адміністративної юстиції зарубіжних країн. Дав змогу розширити бачення шляхів розв'язання досліджуваних проблем, забезпечив повноту і всебічність.

Історичний метод дав змогу дослідити явище адміністративної юстиції в її динаміці та розвитку. Аналіз минулого більш широко і всебічно показав проблеми сьогодення, тенденції розвитку адміністративного судочинства та ролі в ньому виконавчої влади.

У загальних рисах деякі аспекти цих питань досліджували такі вчені як В.Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, С. В. Ківалов, М. М. Тищенко, І.П. Голосніченко, Л. Князька, С.Короєд, О. Ми- нюк С. Москаленко, В. Муцко, В. Олефір, С. Орехов, С. Петришин, М. Кельман, Р. Кирилюк, В. Кириченко, В. Коваленко, В. Ковальська, А. Ковальчук, Т. Коломоєць, Т. Кравцова, В. Кравчук, В. Курило, В.

Лаговський, В. О. Демиденко, І. І. Діткевич, О. М. Дручек, О. В. Дьяченко, О. М. Єщук, А. А. Іванищук, Р. В. Ігонін, М. І. Іншин, Р. А. Калюжний, М. С. Т. О. Коломоєць, Т. М. Кравцова, В. М. Кравчук, В. І. Курило, К. М. Куркова, В. М. Лаговський, Я. Лазур, Д. Лук'янець, А. Манжула, І. , П. Угровецький, К. Чижмарь, А. Чубенко, О. Чомахашвілі, Ю. Шемшученко, С. Шепетько, О. Юнін, В. Юсупов та ін .

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів : “Теоретико-правова характеристика адміністративно-правового регулювання у сфері адміністративного судочинства” є першим розділом в якому висвітлено історичний розвиток так становлення адміністративної юстиції, дослідженні такі поняття як “адміністративне судочинство”, “адміністративно-правове регулювання”.

Другий розділ “Адміністративно-правовий механізм регулювання адміністративного судочинства” показує степінь взаємодії органів виконавчої влади з судочинством, їх роль та компетенції в адміністративно-правовому регулюванні у сфері адміністративного судочинства, форми в яких здійснюється це регулювання, нормативно-правова база їх діяльності.

Третій розділ “Удосконалення та перспективи розвитку адміністративно — правового регулювання адміністративного судочинства України” висвітлює взаємодію органів публічної адміністрації та адміністративних судів в зарубіжних країнах, шляхи розвитку цих відносин в Україні.

Апробація результатів роботи. Одна із проблем адміністративного судочинства та діяльності судів в цілому була зазначена науковій статті “Довіра населення до судової влади”. В ній були зазначені шляхи подолання цієї проблеми , включаючи, зміни в деяких аспектах адміністративно-правового регулювання у сфері судочинства.

РОЗДІЛ 1. Теоретико-правова характеристика адміністративно-правового регулювання у сфері адміністративного судочинства.

1.1 Процес розвитку та становлення адміністративної юстиції.

Для того щоб розкрити сутність поняття регулювання необхідно визначити саму суть управління та її історичний розвиток. Функція управління стала результатом переходу на новий етап розвитку людства. Управління як явище пов'язане саме з виконавчою гілкою влади проте воно пронизує всі державні органи та установи і має допоміжне значення щодо їх основних напрямків діяльності і функцій.

Перші праці по державному управлінні з'явилися ще в часи стародавнього Єгипту. Держава виникла як механічне і раціональне явище, яке проявлялося в різних , видах та формах. На цій основі наука про управління розвивалася як камеральна і поліцейська наука. В епоху абсолютизму державу представляв феодал . Його воля вважалась законом а дії не були пов'язані з нормами права. Не було і предмета адміністративного права тому що управлінська діяльність здійснювалася без нормативного регулювання.

Початком розвитку науки адміністративного права вважають розвиток камералістики — науки про фінанси, економіку та господарство. Вона з'явилася ще в 16 столітті. Потребність в фінансах для управління держави виступила головною причиною становлення наукових знань і уявлень в області камералістики.. Камеральна наука мала свій інструментарій досліду управління , його структурну організацію і процес удосконалення. Вона була по суті політичною але ураховувала вчення про економіку і про державні фінанси. На цих основах і виникла нова наука адміністративного права 19 століття.

В європейських університетах в камералістику входив цілий пакет адміністративних і економічних дисциплін. Король Пруссії Врідріх Вільгельм 1 Учередив в місті Галле і в Франкурті на Одері першу кафедру камералістики. З її введенням в університетську освіту молода наука в 18 столітті отримала подальший розвиток і поширила свій предмет дослідження на всі зв'язані з державною політикою дисципліни, особливо на економічну науку, політику, поліцейську науку, науку про фінанси, аграрну науку, мануфактурну справу . Наукове значення цього учення почало рости і вже з часом кафедри камеральної науки були створені і в інших університетах Європі. З другої половини 19 століття камералістика з'явилася і в університетах Російської Імперії.

В 18 столітті з'являється термін влада поліції та поліцейська держава, яка мала забезпечувати державу доброго порядку. Поліцейська влада також розумілась як

та що здійснює добробут та дбає про нього. До 19 століття в значенні поліцейської держави вважалося забезпечення щастя громадян, безпеки та благоустрою. З терміном поліція асоціювалось внутрішнє управління. Ніколас Деламар у своєму трактаті про поліцію розкриває поняття цього явища.

В ньому зазначалося, що було тринадцять областей, якими поліція повинна була займатися такі як релігія, публічна безпека, тощо. Деламар вживає слово поліція виходячи з визначення Аристотеля - поліція, як політика, все те, що стосується поліса (міста). Література про управління називалась поліцейською наукою, вона складав комбінацію з опису управлінських діл і видань.

З розвитком управління важливу правову гілку починає перевтілюватися і адміністративне право. Воно створило свою термінологію і спеціальні правові норми, систему категорій, встановило форми і методи діяльності. При формуванні самостійного адміністративного права знаучим стало відокремлення з камералістики поліцейського права. Головними представниками поліцейської науки того часу стали І. Юсті (1717-1771) та Є. Фон Зонненфельс, які внесли великий вклад в покращення роботи поліцій, пенітенціарних інституцій і фінансової сфери. Юридичні напрацювання були зібрані Г. фон Бергом в "Довіднику германського поліцейського права" (1799-1806). Юсті вперше зазначив необхідність такого розділу в своїй праці "Основи (принципи) поліцейської науки".

В кінці XIX початку XX століття адміністративне право стає самостійною дисципліною. О. Майер зробив внесок на становлення в 20 столітті сучасної адміністративно-правової ідеї. Він висвітив своє бачення принципа правової державності в творі "Германське адміністративне право" 1895 році. Виходячи з принципу поділу влади, вчений перед усім розподіляв державну діяльність в області юстиції і управління. Вчений виходив з того, що необхідною основою адміністративного права є конституційна держава де народ є учасником законотворення. При цьому над будь-якою діяльністю держави повинен стояти закон. Це знайшло своє втілення у виразі "правова держава" О. Майер визначав поняття "управління" як діяльність держави по запровадженню своїх цілей в

рамках встановленого правопорядку. Що б відповідати принципам правової держави , управління в ньому повинно бути пов'язано правовими принципами, створення яких забезпечує в свою чергу конституційне право. В якості доповнення до принципів права о. Майер виділив акт, регулюючим в кожному випадку створення управлінської дії відношення і підлежачий судовому контролю. [40]

Таким чином О. Майер , опираючись на цивілістичну догматику і взяв на озброєння конструктивні і юридичні методи.

Помітним явищем в становленні сучасного адміністративного права 40-5- років ХХ століття стало адміністративне вчення німецького вченого Ернеста Форстхофа (1902-1974) , яке здобуло особу популярність завдяки тому, що по — новому висвітило поняття “управління”, розширяючи його до “ турботи про існування”. Е. Форстхоф намагався визначити вузьке розуміння адміністративного права як права, яке регламентує управління, яке використовує міри примусу і адміністративної прямої влади. Вчений висунув положення про необхідність включення в предмет адміністративного права “ позитивного управління” яке стоїть на службі публічних інтересів та забезпечуючого нормальне і необхідне існування населення і суспільства. При цьому адміністративний акт (акт управління).....

Німецький вчений Ганс Вольфф.

Наука адміністративного права в Російській імперії включала в себе багато адміністративно-правових інститутів які збереглися до нашого часу такі як управлінське право, охорона порядку.

Велий внесок в розвиток адміністративного права в царські часи зробили Н. Бунге та А. Антонович, які підійшли до розгляду питання з позиції економіки, вони хотіли представити науку про державний благоустрій як науку точну, яка використовує емпіричні методи.

Як і в західній Європі , наука в російській імперії розвивалась як науку поліцейського права і її зародження відноситься до ХІХ століття. На

становлення поліцейського права великий вплив здійснив розвиток самої поліції і поліцейський інститутів.

Поліцейське право як науку вивчало поліцейське законодавство.

На теренах українських земель розвиток та дослідження на тему поліції стали можливими після відкриття університетів у Львові (1661), Харкові (1805), Києві (1834), Одесі (1865) і Чернівцях (1875) [36]. При цьому не відбувалося відмежування юридичної думки від російського або австрійського правознавства. До революції розвиток поліцейської та адміністративно-правової науки був пов'язаний насамперед з російськими університетами.

Адміністративне право кінця 19 початку 20 століття в широкому значенні включало вчення про всю сукупність юридичних норм які визначали діяльність адміністративних органів. В систему цієї науки входили — воєнне управління, міжнародне, фінансове, церковне і внутрішнє управління. В російській імперії працювали вчені і іншого напрямку — поліцейські концепції яких не співпадали з західноєвропейськими концепціями — Г. Юсті, Г. фон Берга, Р. Фон Моля. Одним із таких представників був В. Н. Лешков. Він визначав те що поліцейське право повинно зводитися до діяльності одного суб'єкта — держави або владного органу. Він виділяв і інших учасників відносин — церква, земство і держава. Ним було створено цілий ряд праць, які було переведені на інші мови. [36] В 1914 році була видана його робота "Основные начала административного права" в якій вперше адміністративно-правовий матеріал викладений з відповідністю з інституційною системою права. Адміністративно-правові інститути були розподілені в три роди — суб'єкти адміністративного права, об'єкти адміністративних правовідношень, форми адміністративної діяльності.

Після революції, адміністративне право на деякий час виключається з програм. З 1922 коли адміністративне право було встановлене в освітні програми і по 1928 продовжувався період розквіту наукової діяльності А. І. Єлістратова.

А. І. Єлістратовим у 1922 році був запропонований проект "Положення про Верховний адміністративний суд та про обласні і губернські адміністративні суди Республіки", який, на жаль, не був прийнятий законодавцями ні СРСР, ні

республік. Цінність цього проекту визначалася тим, що у ньому пропонувалося досить вичерпно, як на той час, у систематизованому вигляді визначити важливі процесуальні питання, пов'язані із вирішенням публічно-правових спорів: систему адміністративних судів; підсудність адміністративних справ; вимоги, які висувалися до посад суддів адміністративних судів; форму та зміст адміністративного позову; процесуальний порядок розгляду та вирішення адміністративних справ; принципи адміністративного процесу; процедуру постановлення рішення адміністративних судів та зміст таких рішень; особливості оскарження рішень адміністративних судів. [39]

До початку 20 століття наука державного управління пройшла дво столітній період в своєму розвитку. За цей час склалося саме поняття цієї науки система, методи . Аналізуючи систему адміністративного права А. І Елістратов підкреслює необхідність ознайомлення з системою поліцейського права та робить висновок , що предметом адміністративного права є не адміністративна діяльність а система правовідношень , які складуються на ґрунті відносин між владою та громадянами.

Н.Карадже- Іскров вчений в своїй праці Адміністративне право в Радянському Союзі розділяє історію Розвитку адміністративного права на 4 етапи.

1. Період до середини 1918 року який характеризується ліквідацією станів, громадянських і воєнних чинів, націоналізацією великої частини національного господарства, знченням приватної власності на землю, монополізацією банків. В цей період державна влада була децентралізована.

2. Другий період від середини 1918 року до початку 1921 характеризується як епоха воєнного комунізму , коли економіка була в руках держави. Децентралізація першого періоду перейшла в централізацію державної влади.

3. На початку 1921 року були декларовані нові принципи організації управління. Цей період тривав до кінця 1928 року. В Україні 12 жовтня 1927 року був прийнятий Адміністративний кодекс.

Він був підготовлений за участю відомих адміністративістів того часу О.Ф. Євтихієва, В.Л. Кобалевського .Цей кодекс був унікальним для свого часу, не мав

аналогів в інших республіках союзу і лише один подібний акт був у Португалії. Охоплюючи всі основні адміністративно правові інститути Завданням Адміністративний кодекс УРСР передбачав новий степінь захисту прав в адміністративній галузі та значно уточнював перелік повноважень адміністративних органів. Було введено деякі особливості пов'язані з оскарженням та прецусальними діями.

4. С першими п'ятилітками почався четвертий період розвитку радянського адміністративного права (до 1936 року) який характеризувався стрімким втусненням частного господарства державним господарством і колгоспами. Розвиток адміністративно-правової науки в цей час не можна назвати продуктивним і лише в 1965 почався новий розківт розвитку науки. Булий підняті такі питання як проблеми управлінської діяльності виконаво-розпорядчих органів

Подальший розвиток в станвленні адміністративної юстиції стали внесені в 80-ті роки Основи законодавства СРСР і союзних республік про адміністративні правопорушення, які закріпили право громадян на звернення до ссуду для захисту своїх прав проти адміністративних санкцій , що налажувалися органами державного управління.

Право громадян на оскарження адміністративних рішень в суді було закріплено в ч. 2 ст. 58 Конституції СРСР 1977 року, що стало базою для законотворення про право громадян на судовий захист.

30 червня 1987 року був прийнятий закон СРСР«О порядке обжалования в суд неправомерных действий должностных лиц, ущемляющих права граждан» . До цього закону громадяни могли звернутися до суду лише в випадках які передбачені в спеціальних актах. Цей документ встановив загальне правило громадян на оскарження. Це право було розширене Законом СРСР від 2 листопада 1989 року «О порядке обжалования в суд неправомерных действий органов государственного управления и должностных лиц, ущемляющих права граждан» . Він встановив те , що актами які повинні були оскаржені мали відноситися до колегіальних та індивідуальних дій. В кінці 80 початку 90 років в СРСР склалися

дві основні концепції розгляду скарг громадян на рішення владних осіб — адміністративна та судова. Але відбувалася вдосконалення судової форми. Якщо розуміти адміністративну юстицію як спеціальний вид діяльності загальних судів по вирішенню спорів в області державного управління і тим самим покликаний виконувати правосуддя по справах які є похідними з адміністративно-правових відносин, то можна зробити висновок про те, що елементи адміністративної юстиції існували і в той час і розвивалися, хоча і не так впевнено.

Новим кроком розвитку адміністративного судочинства стало запровадження Кодексу адміністративного судочинства, разом із Цивільним процесуальним кодексом він набув чинності 1 вересня 2005 року і ознаменував новий етап розвитку адміністративної юстиції.

Маючи майже ту саму структуру що і ЦПК та мав такі самостійні глави передбачені процесуальними особливостями категорії справ:

- про оскарження нормативно-правових актів;
- про оскарження актів Президента, Парламенту, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів;
- про оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративних органів у справах щодо накладення адміністративних стягнень;
- щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму; - про дострокове припинення повноважень народного депутата у разі недотримання ним вимог щодо несумісності; - про оскарження рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби; - щодо обмежень у реалізації права на мирні зібрання;
- про примусове вилучення з приватної власності земельної ділянки та розміщених на ній об'єктів нерухомого майна з мотивів суспільної необхідності.

Систему адміністративних судів визначено Законом «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (до цього часу вона була встановлена Законом «Про судоустрій України» 2002 р.). [2]

Задачами адміністративного судочинства в відповідності до нового кодексу адміністративного судочинства стали захист прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Розвиток адміністративного судочинства в Україні свідчить про наявність комплексу правових механізмів відправлення адміністративного судочинства, ефективність якого залежить від правильності організації роботи адміністративних судів, вдосконалення нормативно-правової бази а також від рішення питань які стосуються вдосконалення якості складу суддівського корпусу.

Прийнятий в дію КАС України є сучасним та відповідним до міжнародних стандартів нормативно-правовим актом, який дає легальне визначення адміністративного спору як предмета адміністративної юстиції, встановлює чітку систему адміністративних позовів і визначає статус адміністративного позивача та адміністративного відповідача. Тим самим КАС України руйнує створену за радянських часів структуру яка полягає в виділенні судочинства по адміністративним спорам в рамках Цивільного процесуального кодексу.

Висновок до пункту 1.

Розпад СРСР ознаменував новий виток розвитку інституту адміністративного права, її нової доктрини. Необхідність в цьому була в першу чергу продиктована корінними змінами в житті суспільства. Конституція України створила нову систему принципів та пріоритетів розвитку держави. Визнаючи найвищою цінністю людину та її права і свободи держава поставила собі за ціль досягти рівня правової держави в тому числі через запровадження адміністративної юстиції.

Кроком для цього стала адміністративна реформа, яка перебудувала органи виконавчої влади і стала проривом на шляху побудови демократичного державного апарату.

Запровадження адміністративних судів в Україні, прийняття Кодексу про адміністративне судочинство є великим досягненням але зараз існує необхідність в вирішенні багатьох існуючих проблем в адміністративній юстиції.

Було досліджено становлення як і адміністративного права так і адміністративної юстиції в Україні. На даний момент в Україні діє системі адміністративних судів яка повністю відповідає моделям інших розвинутих країнам, що відносяться до романо-германської правової сім'ї.

1.2 Поняття адміністративного судочинства та повноваження адміністративного суду.

Питання місця адміністративного судочинства в системі права та його співвідношення з адміністративним правом було темою дослідів багатьох вчених зокрема Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, Р. С. Мельника, Н. Б. Писаренко, О. П. Рябченко та В. М. Бевзенка.

Як уже зазначалося початком нового етапу розвитку адміністративного судочинства прийнято вважати прийняття 6 липня 2005 року кодексу адміністративного судочинства.

Створення адміністративних судів і адміністративного судочинства є потребою демократичної, правової держави. Їх функціонування забезпечено Законом України “Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції” від 17 липня 1997 р. , і Кодексом адміністративного судочинства України .

В ідеї Концепції адміністративної реформи в Україні було зроблено висновок, про те, що адміністративне право не є моноцентрична галузь і про те, що воно є поліструктурним.

Адміністративне судочинство нерозривно пов'язане з поняттями адміністративний процес та адміністративна юстиція і через те як співвідносяться ці поняття можна визначити сутність адміністративного судочинства.

В КАС є таке визначення адміністративного судочинства як процесуальна складова адміністративної юстиції України, що являє собою діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку встановленому КАС. В науково-практичному коментарі до Кодексу адміністративного судочинства України Ківалова С. В., Харитонова О. Пасенюк О. М. Зазначено що адміністративне судочинство, насамперед, є формою судового (примусового) поновлення суб'єктивних публічних прав громадян і організацій, гарантією судового захисту прав і свобод людини і громадянина, що закріплена як у міжнародному праві, так і у Конституції України.[37] Саме тому фундаментом адміністративного судочинства є загальнодемократичні засади здійснення правосуддя взагалі. Але разом з тим адміністративне судочинство як самостійна, окрема процесуальна форма, має власні засади, спеціальні процесуальні правила розгляду і розв'язання публічно-правових спорів, особливі засоби порушення справи, специфіку складу учасників тощо. Правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства, виникають за наявності спору про працю. Певну специфіку мають також і наслідки розв'язання публічно-правових спорів.

Голова Вищого адміністративного суду України О. Пасенюк у своїх виступах вказує на те, що адміністративне судочинство необхідно розглядати через призму поняття — адміністративна юстиція-яке в свою чергу по суті є ширшим та поглинає в собі перше. [10] Він характеризує адміністративне судочинство як судовий порядок розгляду спорів, що виникають у сфері владного управління між фізичними та юридичними особами, з одного боку, та суб'єктами владних

повноважень з іншого і наявність суб'єкта владних повноважень в адміністративному судочинстві є обов'язковою умовою. О. Пасенюк зазначає що термін адміністративна юстиція є внутрішньо суперечливим так як містить у собі два різних за сутністю поняття — адміністрація та юстиція. Адміністрація є управлінням або виконавчо-розпорядницький орган державного управління і його посадові особи. [10]

Існує багато дискусій стосовно взаємозв'язів адміністративного судочинства з діяльністю публічної адміністрації, адміністративно деліктною сферою, наданням адміністративних послуг та процесом і процедурою. Зокрема це стосується думок, що адміністративне судочинство нова галузь вітчизняного права, вона не може збігатися з адміністративним процесом та адміністративним процесом або є інститутом взагалі адміністративного права а не окремою галуззю. Управлінське розуміння предмета адміністративного права не відводить місця адміністративному судочинстві або відносить його до публічної адміністрації, тому важливо знайти місце адміністративного судочинства в предметі адміністративного права. Два теоретичні висновки зроблені на розвиток ідей Концепції адміністративної реформи в Україні(: 1) адміністративне право не може розвиватися як моноцентрична галузь. 2) адміністративне право є правом поліструктурним .) стверджують що поняття адміністративного права виходить за межі державного управління і є галуззю публічно-правового регулювання, яке забезпечує функціонування публічної адміністрації. Це регулювання передбачає відносини публічного управління, відносини пов'язані з наданням адміністративних послуг, адміністративно-деліктні відносини, відносини опосередкованої вліності, та відносини які виникають у результаті покладання на публічну адміністрацію відповідальності за неправомірні дії або бездіяльність (оскарження її рішень) . Важливим питанням є встановлення інтегрованих властивостей в предметі адміністративного права що свідчило б про те, що ця сукупність є системою і повинно розглядатися як предмет галузі права. За радянських часів він розглядався як системне утворення і і інтегрування доводилось тим, що відносини предмета однотипними, є

відносинами влади і підпорядкування, виникли як результат здійснення державного управління. Ці ознаки відсутні в сукупності структурних складових сучасного українського адміністративного права. Сьогодні саме категорії публічна адміністрація та відносини адміністративних зобов'язань перетворюють відносини які регулюються адміністративним правом на систему і на предмет галузі. Головним напрямком доктринального новлення адміністративного права та його трансформацією вважають саме осмислення теорії публічної адміністрації. Вона досить суттєво відрізняється від теорії державного управління. Як і в праві інших країн Європи так і в українському публічна адміністрація є сукупністю органів та установ які реалізують публічну владу. Поняття публічної адміністрації зустрічається вже в 1963 році в працях Ю. Л. Панейка де він зазначав те що основою адміністративного права є саме регулювання діяльності публічної адміністрації. Публічна адміністрація як категорія складається з двох вимірів — функціонального — діяльності відповідних структурних утворень; та організаційно структурного — сукупності органів, що утворюються для здійснення публічної влади. Сам термін публічна адміністрація похідний від Європейського права він становить систему органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації. Їй притаманно те що вона діє в відповідності до певних принципів — верховенства права, гуманізму, законності, демократизму і відповідальності.

Теорія публічної адміністрації є основою адміністративного права і є базовим в формуванні адміністративно-правових відносин а отже і адміністративного судочинства.

Ще одним системоутворюючим для предмета адміністративного права є — відносини адміністративних зобов'язань, тобто відповідальності держави перед людиною і визнання державою головним обов'язком утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Данні відносини складаються з відносин публічного управління, надання адміністративних послуг, відповідальності за публічну адміністрацію, відносини

покладання відповідальності на суб'єкт суспільства. Вони характеризуються тим що публічна адміністрація в цих відносинах — владна сторона, що реалізує їх виконавчо-розпорядчі повноваження. Один із чинників що истематизують адміністративно-правові відносини є публічне адміністрування. Відносини які покладені на публічне адміністрування є похідними від відносин оскарження дій. А ті відносини які передані до адміністративного суду є — адміністративною справою або справами адміністративної юрисдикції. Розуміння адміністративного судочинства як системи дає змогу встановити його місце як в предметі адміністративного права так і взагалі співвіднести з всією сукупністю адміністративно- процесуальних форм які і є - “адміністративним процесом”. Адміністративний процес не тільки процесуальна діяльність адміністративних судів це і процес визначення рівня небезпеки або процес розслідування , що використовуються і в інших сферах адміністративно-правового простору.

Діяльність адміністративних судочинства є показником рівня демократії, правосвідомості суспільства, держави в цілому а структурована система судів показник гарантій утвердження права на судовий захист та відновлення порушених прав особи. Така гарантія не може бути обмежена, посягання на неї це посягання на саме це право.

Стосовно завдань адміністративного судочинства Пасенюк характеризує їх як сприянням правам та законним інтересам осіб, а також захисту порушених прав та законних інтересів осіб у сфері публічно-правових управлінських відносин. Його завданням є результат , заради якого і здійснюється адміністративне судочинство. [10]Стаття КАС України 2 пункту 3 були прийняті під впливом ЄСПЛ , а саме такі принципи і поняття як :

- відповідність повноважень законній меті;
- безсторонність , неупередженість;
- вимога дотримання суб'єктом владних повноважень принципу рівності перед законом, запобігання ним несправедливої дискримінації;

-вимога дотримання суб'єктом владних повноважень прав особи на участь у прийнятті рішення;

- своєчасність прийняття суб'єктом владних повноважень рішення , тобто прийняття такого рішення у розумний строк.

Адміністративне судочинство в правовій державі здійснюється в залежності від створеної в країні судової системи загальними судами або спеціалізованими адміністративними судами. Спеціалізація судів основний чинник їх юридичної спрямованості. До компетенції адміністративних судів віднесені адміністративні справи, публічно-правовий спір. Спеціалізація дає змогу більш точно здійснювати регулювання певних відносин.

Забезпечення принципу верховенства права є головною метою і завданням адміністративного судочинства. З урахуванням практики Європейського суду з прав людини і врахуванням міжнародних зобов'язань забезпечення цього принципу є необхідним чинником в регулюванні відносин між публічними органами державної влади та місцевого самоврядування і людиною і громадянином . Адміністративне судочинство визначає відповідно до закону права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб, встановлює їх обов'язки та межі в адміністративному процесі, поновлює порушені права і свободи і визнає дії суб'єкту владних повноважень такими що порушують законні права. Нерівність можливостей визначає діяльність адміністративного судочинства адже суб'єкт владних повноважень виступає як фактично держава на протигагу фізичній чи юридичній особі, права якої часто є обмеженими з боку держави. Сприяння не владній стороні з боку суду в процесі захисту їх прав і обов'язків є однією з головних функцій діяльності адміністративного суду.

Існуючи в єдиній системі судової влади України адміністративне судочинство має специфічне і властиве тільки йому завдання. Так як часто природа відносин виникнення публічно-правового спору полягає в тому, що вони часом пов'язані з підлеглистю або підпорядкованістю а також виникають всупереч бажанню слабкішою, не владної сторони. Усунення цих нерівностей поруч з справедливим вирішенням спору є призначенням адміністративного судочинства.

Адміністративне судочинство спрямоване на те щоб змусити суб'єктів владних повноважень як і керуватися законом так і правильно тлумачити його.

Висновок до пункту 2.

Основним завданням адміністративного судочинства є утвердження верховенства права в процесі вирішення публічно-правових спорів, захист прав та законних інтересів громадян від неправомірних дій з боку суб'єктів владних повноважень і забезпечення законності в сфері публічного управління. Адміністративне судочинство повинно змінити юридичну нерівність яка є в матеріальному адміністративному правовому відношенні в процесуальну рівність яка повинна бути в адміністративному процесі. Відновлення порушених прав і свобод учасників адміністративно-правових відносин є також важливим завданням адміністративного судочинства.

Зараз в науці адміністративного права є багато трактувань поняття адміністративного судочинства.

1.3. Поняття адміністративно-правового регулювання.

Організація управління необхідна для існування та розвитку суспільства.

В юридичній літературі правове регулювання (від лат. *regulare* – спрямовувати впорядковувати) є одним із основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави. Є різновидом соціального регулювання. Предмет правового регулювання – правові, політичні, економічні та інші суспільні відносини, впорядкування яких

не можливе без норм права . С.С. Алексєєв під правовим регулюванням розуміє здійснення за допомогою системи правових засобів результативний нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини в цілях їх упорядкування, охорони, розвитку у відповідності з суспільними потребами даного соціального устрою .

[38]

В.Б. Авер'янов зазначає , що співвідношення між такими поняттями як державне регулювання і державне управління досить часто не визначається вченими та не розкривається залежно від їх позицій.[36] Вони мають спільну сферу застосування але в той же час чинять різний вплив на об'єкт управління з метою досягнення тих чи інших результатів. Регулювання є ширшим в порівнянні з управлінням . Якщо управління здійснює цілеспрямований вплив на об'єкт то регулювання передбачає більшу альтернативність з боку керованих об'єктів.

Поняття регулювання в широкому значенні це державне регулювання яке є встановленням нормами адміністративного права відповідного режиму різноманітної діяльності в сфері державного управління, стану, який відповідає інтересам суспільного розвитку і який забезпечує захист прав і законних інтересів учасників відносин які регулюються, а також подальше підтримання цього режиму різноманітними адміністративно-правовими засобами. Державне регулювання заключається в встановленні державою загальних правил поведінки для учасників суспільних відносин та їх можливих змін в залежності від зміни умов. Суб'єктами регулювання при цьому виступають законодавчі органи, органи виконавчої влади і судові органи.

В вузькому значенні державне управління розглядається як одна з функцій державного управління, поруч з координацією , контролем, прогнозуванням та рядом інших.

Правове регулювання та державне децю відрізняється. Держава для досягнення своїх цілей за допомогою регулювання суспільних відносин в сфері державного (публічного) управління, які складуються в процесі реалізації виконавчими органами своїх повноважень, використовує безліч ефективних інструментів .

До них , входять соціальні норми які є в суспільстві в тому числі і правові.

Таким чином, державне регулювання поняття більш широке, ніж регулювання правове. Правове регулювання є виконавчо-розпорядчою діяльністю державних організацій з владними повноваженнями, направлені на стабілізацію суспільних відносин шляхом прийняття нормативно-правових актів і зібезпечення їх виконання.

Сфера адміністративно-правового регулювання представляє собою сукупність правових норм, регулюючих певні сегменти суспільних відносин на правовому полі суспільного життя. Цей сегмент може змінюватися державою в ту чи іншу сторону. Адміністративно-правові відносини як дуже велика частина загального правового поля є об'єктом і досить великою, складною областю адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.

Предметно-родовою характеристикою адміністративно-правового регулювання висвітлюється певний рід суспільних відносин — організаційні відносини, які міють декілька предметних видів як в сфері державного управління — виконавчо- розпорядча діяльність, так і за його межами, в інших видах державної діяльності.

Виділяючи чотири області суспільних відносин, де зараз діють різновиди організаційні відносин: організаційно управлінські відносини в сфері реалізації виконавчої влади, внутрішньоорганізаційні відносини , загальнодержавні контрольно-організаційні відносини, адміністративно-юстиційні організаційно-правохоронні відносини.

Адміністративно-юстиційні встановлюються в результаті здійснення судового контролю за законністю рішень та діяльності державної та місцевої адміністрації, пов'язаного з оцінкою правомірності або неправомірності її дій судами і суддями, також застосуванням адміністративних мір . Адміністративно-юстиційна діяльність держави , здійснюється через застосування судами і суддями різних мір адміністративно-правового характеру.

Регулювання в прямому розумінні цього слова є формою цілеспрямованого, управлінського впливу, орієнтованого на підтримку рівноваги в об'єкті і розвитку його шляхом введення в нього регуляторів(норм, правил, цілей, зв'язків). Правове регулювання заключається в впливі правового характеру на певні сфери в суспільних відносинах. Змістом є спеціальна юридична діяльність наділених певними владними повноваженнями суб'єкти публічної адміністрації. Характерним для правового регулювання характеристиками є приналежність до соціальних регуляторів суспільних відносин, але при цьому зв'язок з виконавчою галлюкою влади та мірами державного примусу.

Іноді регулювання розглядається як одна із функцій управління, так як між даними поняттями є теоретична невизначеність. Поняття організація є ширше від понять управління та регулювання і можна стверджувати, що вони є різновидами організаційної діяльності з цього — мають спільні риси. Як і управління, регулювання відображає організаційну діяльність, що упорядковує певне коло суспільних інтересів та явищ, але така діяльність можлива лише тоді коли певні об'єкти вже організаційно оформлені. В.Б. Авер'янов робить висновок, що не зважаючи на те, що поняття частково збігаються державне регулювання є більш широким поняттям, ніж державне управління, оскільки охоплює ширшу сферу діяльності держави.

Якщо державне управління є діяльністю органів держави, що маж владний характер і передбачає насамперед організуючий і розпорядчий вплив на об'єкти управління шляхом використання певних повноважень торегулювання застосовується не тільки в межах виконавчої влади і передбачає не тільки вплив на об'єкт управління, а й вплив на суспільне середовище цих об'єктів.

Державне регулювання визначає умови діяльності суб'єктів та об'єктів управління в напрямі, який є бажаним для держави і за яким відбудуватиметься розвиток системи управлінн в цілому. Причому державне регулювання передбачає декілька варіантів майбутньої діяльності керованих об'єктів, створюючи можливість діяти найбільш ефективно.

Механізм регулювання є залежним від компетенції органів публічної адміністрації та являє собою діяльність щодо зміни обсягу правових повноважень і спрямувань керованих об'єктів у необхідних для влади напрямках. Регулювання як визначення є більш гнучка і ширша ніж управління. Для нього характерне саме впорядкування відносин та спрямування діяльності шляхом застосування владних важелів.

Як і управління регулювання неможливе один без одного.

Щож до механізму правового регулювання то як із співвідношеннями понять регулювання та управління відсутня єдина точка зору. Через постійну зміну суспільних відносин поняття — механізму адміністративно-правового регулювання постійно змінюється та доповнюється.

Одні бачать в ньому сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають при виконавчо-розпорядчій діяльності держави, інші — бачать механізм імперативно-нормативного впорядкування організації та діяльності суб'єктів і об'єктів управління і формування стійкого правового порядку.

С. С. Алексєєв вперше визначив дефініцію — механізм правового регулювання.

Механізм визначається як внутрішній пристрій чогось, що приводить його в дію, як система яка визначає порядок якоїсь діяльності. С. С. Алексєєв в своїй праці «Механизмы правового регулирования в социалистическом государстве» дає наступне визначення механізму правового регулювання механізм правового регулювання — це взята в єдності сукупність юридичних засобів, за допомогою яких забезпечується правовий вплив на суспільні відносини. [38] Він говорить про те, що ця категорія дозволяє не тільки зібрати разом явища правової дійсності і охарактеризувати їх в цілому але і представити їх в дії.

Елементами механізму правового регулювання, за С. С. Алексєєвим є: правові норми, правовідношення, акти застосування норм права, правова культура та правосвідомість. [38] Він визначає, що процес правового регулювання включає в себе три основні стадії: регламентація суспільних відносин, діяльність

юридичних норм, реалізацію суб'єктних юридичних прав і обов'язків. Цим стадіям відповідають три основні елементи :

- 1) юридичні норми;
- 2) правовідносини;
- 3) акти реалізації суб'єктивних юридичних прав і обов'язків

В. Хропанюк під механізмом адміністративно-правового регулювання розуміє систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється упорядкування суспільних відносин відповідно до мети і завдань правової держави. Структура такого механізму, на його думку, полягає у нормах права, правовідносинах та актах реалізації юридичних прав і обов'язків. Т. Гончарук визначає механізм адміністративно-правового регулювання як систему адміністративно правових засобів , за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері державного управління, а структуру механізму адміністративно-правового регулювання — як адміністративно-правові норми, акти тлумачення і акти реалізації адміністративно-правових відносин.

В суміжних темах адміністративного права існують певні тенденції до розкриття змісту адміністративно-правового регулювання. Наприклад, А. Філіппов характеризує так адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні — це механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні, що включає в себе правові норми, правовідносини, процес реалізації зазначених правових норм через визначені в цих нормах форми і методи адміністративно-правового забезпечення безпеки цивільної авіації. [8] Отже можна зробити висновок що забезпечення є одним із видів механізму адміністративно-правового регулювання але Бойко В. П. вказує на те що забезпечення і регулювання є взаємопов'язаними між собою, оскільки виражені через діяльність органів державної влади, поєднану з правотворчістю при цьому він зазначає , що на його думку забезпечення є більш ширшим поняттям оскільки здійснюється з метою

реалізації належних умов функціонування суспільних відносин та охорони прав, свобод і законних інтересів осіб від протиправних посягань. [17]

Де використання приписів це покладення обов'язку здійснити відповідні дії в умовах, що передбачені адміністративно-правовою нормою, використання категорії — позитивні зобов'язання. Шляхом встановлення відповідних дій, порядку їх здійснення, забезпечення обов'язків тощо. За допомогою приписів встановлюються і завдання та функції з повоноваженнями суб'єктів адміністративного права.

Наприклад, адміністративно-правові норми, що закріплені в Кодексі адміністративного судочинства України приписують адміністративним судам такі завдання, як справедливие, неупереджене та своєчасне вирішення спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

За допомогою приписів досягається забезпечення виконання функцій і обов'язків виконавчої влади, інших суб'єктів управлінських відносин.

Встановлення заборон покладає на суб'єкта ряду обов'язків утриматися від вчинення в умовах, передбачених нормою, тих або інших дій або утримуватися від них на свій розсуд.

Так стаття 10 КасУ встановлює заборону вимагати від особи, яка бажає бути присутньою в судовому засіданні будь-які документи, крім документа, що посвідчує особу.

Відносно конструкції механізму правового регулювання серед вчених нема єдиної думки. А.В. Малько дає наступні поняття механізму правового регулювання: це система правових засобів, організованих в найбільш послідовним чином в цілях подолання перешкод, які стоять на шляху задоволення інтересів суб'єктів права.

Адміністративно-правове регулювання та його механізм є формою юридичного опосередкування відносин, в яких одна сторона виступає з боку владного суб'єкту а інша в ролі об'єкту управління. Такогим чином відносини завжди припускають підпорядкування волі управлінських одиниць цій волі. Цю нерівність може виступати у вигляді прямого підпорядкування однієї сторони правовідносин іншій. До особливостей адміністративно правового регулювання можна віднести наступне: для нього найбільш характерні правові засоби розпорядчого типу та воно припускає односторонність волевиявлення одного з учасників відносин.

Механізм адміністративно-правових відносин представляє собою взаємозв'язок адміністративно-правових засобів , які організують управлінські відносини, спираючись в першу чергу на задачі публічного управління в суспільстві і державі в цілому. В адміністративістиці ми можемо побачити таке поняття як "система адміністративно-правового регулювання" . В її структуру входять адміністративно-правові норми, застосування норм адміністративного права суб'єктами права, адміністративно-правові відносини.

Висновок до пункту 3.

Адміністративно-правове регулювання впорядковує поведінку учасників суспільних відносин за допомогою юридичних норм. Регулювання є ширшим поняттям ніж управління так як надає альтернативність об'єкту регулювання . Адміністративно-правове регулювання характеризує спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його адресатів. Як процес застосування державними органами влади спеціальних методів впливу адміністративно-правове регулювання формує юридичну основу та формує орієнтири для організації учасників адміністративно правових відносин для досягнення завдань адміністративного права.

Змістом адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства України є основна мета призначення такого регулювання, перелік її частин, що описуються за допомогою адміністративно-правових норм. Адміністративно-правове регулювання адміністративного судочинства України це спеціально-

юридичний механізм впливу виконавчої гілки влади на адміністративне судочинство, діяльність адміністративних судів, об'єктом цього регулювання є суспільні відносини, які виникають під час регулювання адміністративного судочинства адміністративно-правовими нормами. Воно є адміністративною діяльністю суб'єктів публічної адміністрації, що втілюється в формах надання адміністративних послуг, видання нормативно-правових актів, здійсненні виконавчо-розпорядчої функції з метою забезпечення ефективного судочинства в адміністративних судах.

Висновок до розділу 1.

Перший розділ дає змогу прослідкувати за становленням як і адміністративного права так і адміністративного судочинства. Сьогодні в Україні існує розгалужена трьохрівнева система адміністративних судів які в своїй діяльності керують Кодексом адміністративного судочинства .

Було висвітлено поняття адміністративного судочинства як діяльності адміністративного суду в процесі вирішення публічно-правового спору, а також завдання адміністративного судочинства які визначають напрямок діяльності і вдосконалення діяльності судів в процесі виконання функцій. Адміністративне судочинство визначає відповідно до закону права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб, встановлює їх обов'язки та межі в адміністративному процесі, поновлює порушені права і свободи і визнає дії суб'єкту владних повноважень такими що порушують законні права. Нерівність можливостей визначає діяльність адміністративного судочинства адже суб'єкт владних повноважень виступає як фактично держава на противагу фізичній чи юридичній особі, права якої часто є обмеженими з боку держави. Сприяння не владній

стороні з боку суду в процесі захисту їх прав і обов'язків є однією з головних функцій діяльності адміністративного суду.

Було досліджено механізм адміністративно-правового регулювання.

РОЗДІЛ 2. Адміністративно-правовий механізм регулювання адміністративного судочинства.

2.1. Роль і місце учасників управлінських повноважень в судочинстві.

Виходячи з статті 6. Конституції України державна влада в Україні здійснюється на основі її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і в відповідності до закону. Цей поділ виділяє судову гілку влади, оскільки тільки вона виконує функції правосуддя.

Діяльність відповідних органів залежить від політичної атмосфери в країні, суспільного плюралізму, соціально-економічного розвитку. Саме суди різного рівня забезпечують існування управлінських процедур через діяльність суддів.

Особливістю судочинства є те, що воно представляє складу систему правовідносин, учасниками яких є різні суб'єкти. По своїй природі вони мають різний набір прав, свобод і обов'язків, але не дивлячися на це, вони залишаються елементами єдиного цілого організму. Враховуючи роль і можливості кожного з них впливати на судовий процес і його діяльність та інтереси кожної зацікавленої особи можна поділити, враховуючи певні відмінності від один одного.

Необхідно розмежувати внутрішніх і зовнішніх учасників управлінських процедур, встановити зміст кожного структурного елемента, їх особливостей і зв'язку. По своїй природі вони мають різний набір прав, свобод, обов'язків, але не дивлячись на це, вони є елементами єдиного цілісного організму. Враховуючи роль і можливості кожного з них впливати на судовий процес і його діяльність та інтереси кожної зацікавленої особи, таких суб'єктів можна поділити, враховуючи певні обставини, відрізняючи їх один від одного.

Під суб'єктом управлінських процедур розуміють одного або декілька осіб, які беруть участь в процедурі, мають правосуб'єктність, якою вони користуються в конкретних правовідносинах, шляхом реалізації своїх юридичних прав та обов'язків, деяких повноважень і відповідальності покладених на них.

Суб'єктивний склад управлінської процедури створює дві групи: перша це державний орган (суд), а друга саме фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства) або юридична особа яку можна назвати приватною особою. Данні відносини характеризуються субординацією, тобто наявністю в складі суб'єкту владних повноважень. Їх права і обов'язки встановлюються в відповідності до діючого законодавства.

В залежності від ініціативи і наслідків приватні суб'єкти судових процедур поділяються на осіб, які, звертаючись в адміністративний орган, реалізують свої особисті права і законні інтереси і осіб, які подають скаргу до суду про бездіяльність або неналежну діяльність органу. Можливі випадки повернення осіб до судочинства по заяві відповідних органів або по його особистій ініціативі, якщо рішення по справі може якимось чином вплинути на права та інтереси данної особи. В останньому випадку така особа називається зацікавленою особою.

Коло суб'єктів, які входять в склад внутрішньої організаційної управлінської процедури в судах можна класифікувати в залежності від повноважень на місцях:

1. Голова суду — це суб'єкт владних повноважень, який наділений такими управлінськими функціями відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів": представляє суд як орган державної влади в відносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та

юридичними особами, визначає адміністративні повноваження заступника голови місцевого суду; контролює ефективність діяльності апарату суда, вносить керівнику територіального управління Державної судової адміністрації України подання про призначення на посаду керівника апарату суда, заступника керівника апарату суда і про звільнення їх з посад, а також про застосування дисциплінарних покарань і адміністративних стягень у відповідності до закону; видає на основі акту про призначення суддів або звільненні судді з посади відповідний наказ; повідомляє в Вищу кваліфікаційну комісію суддів України про наявність вакантних посад в суді в десятиденний строк з дня їх звільнення, забезпечує виконання рішення зборів суддів місцевого суду; контролює ведення в суді судової статистики, інформаційно-аналітичному забезпеченні з ціллю підвищення якості судочинства, забезпечує виконання вимог по підвищенню кваліфікації суддів місцевого суду, здійснює інші повноваження, визначені законом. Найбільш постійними з перерахованих функцій є саме організаційне керівництво суддівського апарату, забезпечення об'єднання сил всіх працівників на досягнення поставлених цілей і задач.

2. Заступник голови — це ще один учасник управлінських процедур. В рамках законодавства і покладених на нього повноважень головою суда виконує наступні функції : розглядає звернення громадян і юридичних осіб, забезпечує розвиток інформаційних технологій, взаємодії з політичними партіями, рухами суспільними та релігійними організаціями, дотримання Конституції і законів України, здійснює організацію діловодства, організує і контролює створення інструктивних матеріалів по діловодству, вдосконаленню форм і методів обробки документів, запровадження комплексної автоматизації в діловодстві. Здійснює методичне керівництво і контроль за веденням діловодства в апараті , управліннях , відділах та інших виконавчих органах.

3. Суддя — є посадовою особою, яка в відповідності до своїх повноважень здійснює правосуддя, розгляд кримінальних, цивільних адміністративних справ в відповідності з строком забезпечує контро за виконанням вироків, постанов , рішень суду.

4. Помічник судді — суб'єкт внутрішньої організаційної управлінської процедури в судах, виконуючий високоінтелектуальні задачі, пов'язані з аналітикою, дослідженнями справ, законодавства, слідкуванням документації, пов'язану з діловодством до судам. Формально їх повноваження чітко відмежовуються з іншими працівниками апарату суду.

5. Судді судової палати — суб'єкти управлінської процедури, які базуються, призначаються і діють по рішенням, які приймаються зборами суддів. Вони діють, враховуючи свою спеціалізацію, і не виходять за межі допустимої юрисдикції. Необхідність їх діяльності заключається в тому, що вони потрібні при розгляді певних справ в межах своєї юрисдикції. В їх склад входять секретар, який призначається аналогічно судді. Їх повноваження передбачають здійснення судочинства по справах в порядку, встановлених процесуальним законом, ведення і аналіз судової статистики і вивчення і узагальненням судової практики; вони допомагають на методологічному рівні різним судам застосовувати норми права, здійснювати інші повноваження, передбачені законом. В їх склад входить секретар і його заступники, останній з них необхідний для виконання повноважень секретаря судової палати в його відсутність. Він обирається строком на 5 років більшістю голосів з загального числа суддів в палаті.

6. Апарат суду — допомужний суб'єкт в судових палатах. Складається з керівника і його підлеглих. Повноваженнями керівника є здійснення керівництва апарату суду. До загальних повноважень його підлеглих входить ведення всієї роботи в палаті, контроль судової практики по справам, віднесеним до компетенції палати, інформування зібрань суддів суду про діяльність судової палати. В склад системи судового апарату можуть входити окремі елементи: а) відді документального забезпечення, канцелярія; б) відділ кадрової роботи і аналітичної статичної роботи; в) відділ планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обігу; г) відділ матеріально-технічного і господарського забезпечення.

7. Секретар судового засідання забезпечує контроль за повним фіксуванням судового засідання технічними засобами і веде журнал судового засідання в відповідності до Інструкцій про порядок фіксування судового процесу технічними

засобами. Крім того, під час здійснення окремої процесуальної дії не в судовому засіданні секретар судового засідання складає протокол (ст.45-46 КАСУ). Секретар судового засідання по порученню головуючого здійснює розгляд справи: надсилає матеріали справи особам, які приймають в ньому участь, робить копії судових рішень та інших документів по справі та ін.

8. Судовий розпорядник — суб'єкт управлінської діяльності , головна задача якого — перевірка зали до початку судового засідання; перевірка істців і забезпечення безпеки суддів при виконанні ними своїх обов'язків; прийняття мір по видаленню осіб , які порушують порядок, з залу судового засідання; запрошення головуючого в зал судового засідання, свідків, експертів, перекладачів та інших учасників судового процесу, забезпечення взаємодії з відділами поліції, гарантування умов, необхідних для проведення закритого судового засідання.

9. Головний спеціаліст по інформаційним технологіям — це особа, яка гарантує експлуатацію, установку, забезпечення комп'ютерної техніки, оргтехніки; консультування по питанням використання комп'ютерної техніки; занесення в Єдиний державний реєстр судових рішень.

Виконання обов'язків , покладених на кожний окремий елемент внутрішньої структури суду, забезпечує ефективний захист порушених і невизнаних прав і свобод громадян і сприяє становленню дійсно самостійної судової влади. При цьому важливим є етична, моральна складова і особисте визнання носіїв правосуддя. Також , необхідно відокремити суб'єкти управлінських процесів в залежності від діяльності органів суду. В деяких випадках в таких процедурах виступає тільки сам орган — суд, а в інших службова або посадова особа в якості судді. Необхідно зазначити і те, що на сьогодні немає кінцевої позиції вчених стосовно поняття службової і посадової особи. Ці поняття дуже активно використовуються в різних нормативно-правових актах і законах України. Наприклад, в Законі України ‘Про державну службу’ посадовою особою вважається керівники і заступники керівників державних органів та їх апаратів, інші державні службовці, на яких законом покладено здійснення організаційно-

розпорядчих функцій. Будемо вважати, що визначення є чітким, оскільки перераховані функції можуть виконувати працівники державної служби.

В залежності від численності осіб при розгляді певних справ, владні учасники управлінських процедур можуть поділятися :

- 1) на колективні(колегіальні)
- 2) індивідуальні (одноособові)

Колективні включають в собі всіх тих, однією із сторін яких є разом двоє і більша кількість осіб (орган суду, трудовий колектив, колегія_ Індивідуальні управлінські процедури здійснюються однією особою самостійно, тобто без обговорення їх в колективі або з окремими особами.

В залежності від зв'язків в відносинах , які утворюються між суб'єктами управлінської процедури при здійсненні ними повноважень, їх можна поділити на субординаційні, координації , реординації.

Під субординаційними розуміють відносини, в яких чітко передбачені суворі підконтрольність одних працівників іншим відповідно правилам службової дисципліни. В науковій літературі субординація визначається як “ вертикальна взаємодія сторін, коли одна сторона, підлегла іншій, а також яка має владні повноваження у вищого рівня в системі управління відносно нижчого. Протилежністю субординаційним відносинам є координаційні. Вони характеризуються рівністю суб'єктів один перед одним при здійсненні певної діяльності як встановлення взаємозв'язків, контакту в діяльності.

Учасники управлінської процедури мають певні організаційні зв'язки, які розділяються на лінійні і функціональні. Лінійні зв'язки виникають з приводу прийняття і реалізації різних управлінських рішень, а також з приводу використання інформації, яка надходить до суду, але в межах лінійних керівників управління. Головними задачами таких керівників є : забезпечення організаційної діяльності суду. Наявність такого управлінського суб'єкту дає змогу рішення будь-яких питань з приводу розвитку, функціонування, забезпечення покладених йому підрозділів, а також видавати певні накази, розпорядження , які обов'язкові для інших членів організації нижче за рангом. Паралельно лінійним функціонують

також і функціональні. Такі права можуть представлятися як керівникам, так і звичайним підлеглим управлінського апарату.

Таким чином, враховуючи всі обставини потрібно сказати , що учасниками управлінської процедури в судаї є особи, які мають відповідний комплекс прав , свобод, обов'язків встановлених і закріплених на законодавчому рівні для реалізації їх повноважень та інтересів. Головними представниками є громадяни і внутрішньо організаційна структура судового апарату. Розподіл всіх суддів в залежності від їх компетенції дозволяє підвищити ефективність діяльності судової системи і рівномірно розділити навантаження на всіх діючих суддів.

2.2 Адміністративні органи які супроводжують діяльність адміністративного судочинства.

Функція контролю наявна в кожній складовій державної влади. Взаємодія органів різних гілок влади є невід'ємним атрибутом практичної діяльності демократичної, правової держави. Трикладова система яка базується на принципі “стримувань і противаг” реалізовує відповідні напрямки. Адміністративна юстиція є по суті судовим контролем за діяльністю виконавчої влади.

Державний механізм представляє собою цілісну систему взаємозв'язків і взаємодій органів, уповноважених здійснювати функції держави в межах наданих їм компетенцій. Взаємодія судів з вищими органами влади займає помітне місце в організації діяльності судів і виступає необхідним компонентом поділу державної влади.

Адміністративна взаємодія судів з Президентом України обмежується установчо-кадровими функціями останнього відносно призначення треті складу Конституційного суду України, створенням судів, першого призначення на посаду професійного судді та його звільнення.

Окреме направлення взаємодії Президента України полягає в прийнятті присяги судді особою, вперше назначеної на посаду судді. При цьому формально діяльність президента України по створенню і першому назначені на посаду професійного судді ще не може вважатися його безпосередньою взаємодією з судами.

Взаємодія судів з президентом України об'єктивно передбачає і взаємодію з підручними органами глави держави і в першу чергу з Адміністрацією Президента. Адміністрація розробляє пропозиції відносно створення та ліквідації судів, першого призначення на посаду професійного судді, перевод судів. Адміністрація Президента України в сучасному державному механізмі України на даний момент актуалізує суттєве поглиблення як загальних принципів організації

діяльності цього інституту, так і окремо механізму його взаємодії з судовими органами.

Взаємодія судів з Кабінетом Міністрів України та іншими органами виконавчої влади, не дивлячись на їх велике значення в фінансовому і матеріально-технічному забезпеченні функціонування судів, на нормативно-правовому рівні залишається майже нерегульованим. Реалізація вказаних повноважень Кабінету Міністрів України передбачає взаємодію не стільки напряду з конкретними судами а з Державною судовою адміністрацією України.

Якість роботи судової системи залежить від багатьох чинників в тому числі від виконання своїх завдань та функцій Державною судовою адміністрацією. Вона є одним із найважливіших факторів у сфері адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства України.

Державна судова адміністрація була під час першої судової реформи 2002 року. Державна судова адміністрація України керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, рішеннями з'їзду суддів України та Ради суддів України.

В сучасних умовах термін “публічне управління” прийшов за зміну терміну державне управління. По своїй суті публічне управління представляє собою найкращий спосіб використання ресурсів з ціллю досягнення пріоритетних цілей державної політики.

Термін публічне управління є більш актуальним і підкреслює необхідність зв'язку між органами різних гілок влади в тому числі, наприклад, і Державної судової адміністрації України як органа судової влади, який здійснює організаційне забезпечення діяльності судів.

Поставлені перед Державною судовою адміністрацією задачі потребують координації та зв'язку з діяльністю інших органів державної влади з ціллю вдосконалення функціонального призначення Державної судової адміністрації України.

Таким чином висвітлення питання взаємодії Державної судової адміністрації з іншими органами державної влади є необхідним для того, що розкрити суть регулювання у сфері адміністративного судочинства.

Аналіз діяльності Державної судової адміністрації України через призму управлінських повноважень по питанням урегулювання внутрішньо-організаційних і публічних відносин на практиці є необхідним для встановлення цілеспрямованості функціонування інституту судової державної адміністрації як органа публічної адміністрації

Інша державна структура а тим більш і судова гілка влади, потребує публічного адміністрування. В судовій системі разом з суддями працює велика кількість працівників апарату суду без яких неможливо здійснення правосуддя. Публічне адміністрування в рамках судової системи України здійснюється як і самими судами, так і органами суддівського самоврядування. Державною судовою адміністрацією України, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України. І Вищою радою правосуддя. Управління своїми ресурсами є обов'язковою характеристикою будь-якої системи. Тому для визначення взаємодії і напрямку співробітництва цих органів з судовою державною адміністрацією а виходячи з цього і сферою адміністративного судочинства, є необхідним їх співставлення та порівняння. Публічне управління передбачає можливість самостійного обговорення і вирішення питань внутрішньої діяльності судів шляхом спеціалістами(суддями) колективного рішення по вказаним питанням. Дану функцію публічного управління в Україні в рамках судової системи виконують органи суддівського самоврядування. Їх діяльність направлена на створення необхідних організаційних ті інших умов для забезпечення діяльності судів і суддів, реалізацію принципів незалежності і самостійності судової влади а також на підняття рівня роботи з кадрами в системі судів. Однією із задач суддівського самоврядування є визначення потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного і іншого забезпечення судів.

Управління внутрішніми відносинами в судовій системі здійснюється зборами суддів шляхом розгляду і вирішення питань внутрішньої діяльності суду та

діяльності працівників апарату суду. Прийняття рішення зборами суду обов'язкові для виконання працівниками суду. Наприклад, рішення питання про необхідність підвищення кваліфікації працівника апарату суду. Про прийняте рішення інформується відповідне територіальне управління Державної судової адміністрації України яке і організує відповідні умови для підвищення кваліфікації таких працівників.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України теж є органом судової влади і засновником Національної школи суддів України, вона забезпечує підготовку кадрів для судової системи і на неї не поширюється законодавство про вищу освіту.

Прикладом цього є стаття 79 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”

«1. Конкурс на зайняття вакантної посади судді проводиться відповідно до цього Закону та положення про проведення конкурсу.

2. Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

3. Для проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює рішення про його оголошення, розміщує відповідну інформацію на своєму офіційному веб-сайті і веб-порталі судової влади та публікує її у визначених нею друкованих засобах масової інформації не пізніш як за місяць до дня проведення конкурсу.

4. Загальний порядок подання заяви для участі у конкурсі та умови його проведення визначаються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

5. Інформація про подання заяви для участі у конкурсі на заміщення конкретної вакантної посади судді оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6. В оголошенні про конкурс зазначаються найменування судів, де є вакантні посади суддів, кількість таких посад, умови проведення конкурсу, дата, час і місце його проведення.

7. Заяви для участі у конкурсі на зайняття вакантної посади судді подаються до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у встановлений Комісією строк.

8. Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить конкурс на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду на основі рейтингу кандидатів на посаду судді та суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, за результатами кваліфікаційних іспитів, складених у межах процедури добору суддів чи в межах процедури кваліфікаційного оцінювання відповідно.» [55]

Державна судова адміністрація, в свою чергу, наділена управлінськими повноваженнями по питанням забезпечення умов для підвищення кваліфікації працівників апарату судів. Підтвердженням здійснення Державною судовою адміністрацією управління відносин в сфері підвищення кваліфікації працівників апарату судів можна знайти по інформаційно аналітичним матеріалам практики діяльності ДСА.

Конференція суддів по своїй суті є зборами суддів, колегіально обговорюючих і вирішуючих питання фінансування і організаційного забезпечення діяльності судів. Взаємодія конференції суддів як органа суддівського самоврядування з ДСА здійснюється шляхом слухання інформації представника судової державної адміністрації по проблемним питанням. Так, наприклад 18 січня 2013 року відбулась конференція суддів загальних судів, де одним з важливих питань було обговорення проблеми фінансування судової системи. Взаємозв'язок Ради суддів з ДСА здійснюється в межах ідентичного адміністрування і в період між конференціями суддів.

З'їзд суддів України є вищим органом суддівського самоврядування, наділений повноваженнями по утвердженню Положення про ДСА України. ДСА підзвітна з'їзду суддів України, вказує на здійснення їм функції контролю за виконанням ДСА своїх повноважень. Крім того, судами також здійснюється управління внутрішніми відносинам в аспекті організаційного забезпечення судів, діяльності суду, реалізуються принципи соціального захисту суддів і їх сімей.

Приведене дає можливість зробити висновок про те, що управлінські повноваження Державної судової адміністрації України в контексті регулювання внутрішньоорганізаційних відносин реалізуються на основі взаємодії і співробітництва між судовою державною адміністрацією і органами суддівського самоврядування, Вищою кваліфікаційною комісією суддів, а також судами. Публічне адміністрування ДСА здійснюється в сферах:

- 1) Організаційного забезпечення роботи суддів. Організаційне забезпечення діяльності судів і розробка проектів по його удосконаленню.
- 2) Кадрове забезпечення. Забезпечує реалізацію в судах державної політики по питанням кадрової роботи і державної служби.
- 3) Документальне забезпечення. Забезпечення належного функціонування автоматизованої системи документообігу, аналіз стану судочинства і архівної справи.
- 4) Фінансове матеріально- технічне та інше забезпечення. Організація роботи пов'язаної з підготовкою питань пов'язаних з проектом бюджетного запиту судової системи.

Коментуючи Закон України “Про судоустрій і статус суддів” Теліпко виділяє опираючись на положення Про державну судову адміністрацію затвердженого КМУ наступні повноваження/

“Основними завданнями ДСА є: організаційне забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, крім Верховного Суду та вищих спеціалізованих судів (далі — суди), роботи з'їзду суддів України, діяльності Ради суддів України, інших рад суддів, конференцій і зборів суддів (далі — органи суддівського самоврядування), кваліфікаційних комісій суддів усіх рівнів (далі — кваліфікаційні комісії суддів), Академії суддів; здійснення матеріального і соціального забезпечення суддів та працівників апарату судів; участь у межах своїх повноважень у формуванні судів; удосконалення організаційного забезпечення діяльності судів.

ДСА відповідно до покладених на неї завдань:

- 1) забезпечує належні умови діяльності судів, органів суддівського самоврядування, кваліфікаційних комісій суддів, Академії суддів;
- 2) бере участь у розробленні проектів Державного бюджету та Державної програми економічного і соціального розвитку України на відповідний рік, Програми діяльності Кабінету Міністрів України та державних цільових програм у відповідній сфері, забезпечує їх виконання у межах своїх повноважень;
- 3) розробляє і затверджує за погодженням з Радою суддів України єдині нормативи фінансового забезпечення судів та переглядає їх не рідше ніж один раз на три роки; 4) виконує функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення діяльності судів, кваліфікаційних комісій суддів, органів суддівського самоврядування, територіальних управлінь державної судової адміністрації (далі — територіальні управління) та ДСА;
- 5) вивчає практику організації діяльності судів, узагальнює відповідні пропозиції територіальних управлінь;
- 6) бере участь у підготовці проектів актів законодавства щодо організаційного забезпечення діяльності судів та інших питань судоустрою;
- 7) веде статистичний і персональний облік даних про кадри судів, готує матеріали щодо призначення, обрання та звільнення суддів;
- 8) забезпечує проведення заходів, пов'язаних із складенням присяги суддями, призначеними на посаду вперше;
- 9) оприлюднює в офіційних друкованих виданнях інформацію щодо ініціювання питання про обрання суддів безстроково, а у передбачених законом випадках — про початок діяльності судів;
- 10) вивчає кадрові питання апарату судів, прогнозує необхідну потребу у спеціалістах, здійснює в установленому порядку державне замовлення на підготовку відповідних спеціалістів;
- 11) забезпечує необхідні умови для підвищення кваліфікації суддів і працівників апарату судів, інших органів та установ судової системи;

- 12) організовує проходження навчальної практики в судових установах і розробляє пропозиції до відповідних навчальних програм;
- 13) визначає разом з Радою суддів України нормативи навантаження суддів у судах усіх рівнів та розробляє пропозиції щодо кількості суддів у відповідних судах;
- 14) відповідно до затверджених в установленому порядку мережі судів та чисельності суддів розробляє та затверджує за погодженням з Радою суддів України типову структуру і штатний розпис судів, подає в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо визначення чисельності працівників апарату судів, інших органів та установ судової системи, затверджує в межах видатків на утримання судів зведені штатні розписи місцевих загальних судів за поданням начальників територіальних управлінь, а також штатні розписи інших судів за поданням їх голів;
- 15) організовує роботу з ведення судової статистики, діловодства та архіву судів, забезпечує зведення звітів про стан здійснення правосуддя; контролює стан діловодства в судах загальної юрисдикції;
- 16) організовує забезпечення суддів опублікованими перекладами повних текстів рішень Європейського суду з прав людини;
- 17) організовує та контролює діяльність територіальних управлінь, засновує в установленому порядку засоби масової інформації;
- 18) готує пропозиції до проекту Державного бюджету України в частині визначення обсягу видатків для забезпечення діяльності судів, кваліфікаційних комісій суддів, органів суддівського самоврядування та державної судової адміністрації;
- 19) організовує проведення планово-фінансової роботи, ведення бухгалтерського обліку у судах, територіальних управліннях та Академії суддів, затверджує їх кошториси;
- 20) здійснює внутрішній контроль за використанням бюджетних коштів і матеріальних ресурсів в судах та територіальних управліннях, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління ДСА, аналізує

ефективність використання бюджетних коштів їх розпорядниками нижчого рівня та одержувачами на основі поданих ними звітів;

21) здійснює матеріальне і соціальне забезпечення суддів, у тому числі суддів у відставці, а також працівників апарату судів та державної судової адміністрації;

22) забезпечує у межах своїх повноважень медичне обслуговування та санаторно-курортне лікування суддів, у тому числі суддів у відставці, працівників апарату судів, вживає заходів щодо забезпечення їх благоустроєним житлом;

23) здійснює видатки на проведення заходів з поховання та увічнення пам'яті суддів, у тому числі суддів у відставці;

24) забезпечує у взаємодії з органами суддівського самоврядування, судами, правоохоронними органами незалежність, недоторканність і безпеку суддів;

25) організовує та фінансує будівництво, ремонт будинків і приміщень судів, забезпечує їх технічне оснащення;

26) здійснює організаційне забезпечення діяльності судів, а також матеріально-технічне забезпечення діяльності органів суддівського самоврядування та кваліфікаційних комісій суддів;

27) організовує в установленому порядку створення, впровадження та функціонування Єдиної судової інформаційної системи, Єдиного державного реєстру судових рішень, інших реєстрів та інформаційних систем, забезпечення ведення яких належить їй до повноважень;

28) організовує впровадження в судах комп'ютеризації для судочинства, діловодства та інформаційно-нормативного забезпечення судової діяльності; забезпечує суди необхідними технічними засобами фіксування судового процесу;

29) організовує діяльність служби судових розпорядників, забезпечує їх форменим одягом;

30) забезпечує суди та суддів символами судової влади (Державними Прапорами України, зображеннями Державного Герба України), мантиями та суддівськими нагрудними знаками;

- 31) виконує відповідно до законодавства функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;
- 32) затверджує зразки бланків і печаток судів, а також забезпечує виготовлення посвідчень судді, голови суду та його заступника, судді у відставці;
- 33) здійснює у межах своїх повноважень міжнародне співробітництво у сфері організаційного забезпечення діяльності судів;
- 34) розглядає звернення громадян з питань, що належать до її компетенції, вживає заходів до усунення причин та умов, які породжують такі звернення, здійснює організаційне забезпечення розгляду органами суддівського самоврядування та кваліфікаційними комісіями заяв, пропозицій, а також скарг на діяльність суддів;
- 35) проводить консультації з громадськістю з питань організаційного забезпечення діяльності судів;
- 36) вживає заходів для створення бібліотек у судах та забезпечує формування їх фондів, у тому числі комп'ютерних баз даних;
- 37) забезпечує в межах своїх повноважень: реалізацію державної політики у сфері охорони державної таємниці, контроль за її збереженням у судах, територіальних управліннях, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління; здійснення заходів з мобілізаційної підготовки;
- 38) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.” [41]

Належність ДСА України до органів публічної адміністрації прослідковується також і в управлінських відносинах між судовою адміністрацією та іншими органами державної влади, суспільством тощо. Перед усім вплив вказаних органів на діяльність один одного обумовлено їх зв'язком, співпрацею і координацією дій. Під взаємозв'язком необхідно розуміти співпрацю органів державної влади та їх об'єднань з ціллю досягнення завідомо поставлених результатів. Реалізація поставлених цілей неможлива без спільних дій вказаних органів.

Формами управління Державної судової системи України публічними відносинами є їх координація. Разом з тим, координація представляє собою зв'язок та єдність, приведення в порядок, належність дій. Тому, фактично, управлінські процеси зводяться до впорядкування діяльності органів, які взаємодіють по питанням забезпечення виконання державної політики і підвищення ефективності їх стратегічного планування завдяки обміну інформацією.

Оскільки ДСА в своїй діяльності регламентується Конституцією України, законами та іншими підзаконними актами, то можна стверджувати, що вона знаходиться в тісній взаємодії з Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами і відомствами, а також іншими органами державної влади. І це по тим причинам, що ДСА України виконує правореалізаційну функцію шляхом координації і організації виконання правових предписань органів державної влади. Так, наприклад, роль і місце Державної судової адміністрації України як центрального органу публічної (судової) адміністрації визначила Верховна Рада України в Законі України "Про судоустрій і статус суддів"

Виконання актів законодавства ДСА здійснюється шляхом видання наказів. Стратегія і управлінська тактика судової державної адміністрації у вказаному контексті заключається в ініціативі вироблення відповідних законодавчих механізмів в прийнятті правових актів організаційного і фінансового забезпечення діяльності судової системи.

Підтвердженням взаємодії Державної судової адміністрації України з іншими органами виконавчої влади є загальні накази: Державної судової адміністрації України, Міністерства внутрішніх справ України по узгодженню з начальником Управління державної охорони України про вироблення і утвердженні Правил пропуску особу в приміщення судів і транспортних засобів на їх території.

З поміж загальних наказів органами публічної адміністрації здійснюється і обмін інформацією шляхом здійснення запитів. Перед усім, це стосується фінансового забезпечення судів, яке виконується Міністерством фінансів України. ДСА

України співпрацює з Міністерством фінансів України видатків на судову владу. Відносно обміну інформацією прикладом може служити направлене ДСА письмо від 07.05.2012 № 2365/ 12 в Міністерство фінансів України по проблемним питанням , які виникли в практиці судів України при застосуванні Закону України “Про судовий збір” . Завдяки взаємодії Державної судової адміністрації України і Міністерства фінансів України було запропоновано внести деякі зміни в ч.1 ст. 7 Закону України “Про судовий збір”

Одним із способів співпраці між Кабінетом міністрів і Державною судовою адміністрацією України є узгодження дій.

Взаємодія ДСА України з Державною казначейською службою відбувається по питанням :

- 1) Виконання Державного бюджету України
- 2) Дотримання бюджетного законодавства при прийнятті бюджетних обов’язків, їх реєстрація в органах Державної казначейської служби України і здійснення платежів в відповідності з прийнятим бюджетним обов’язком.
- 3) Виконання кошторису по відповідним програмам місцевих загальних і апеляційних судів, територіальних управлінь ДСА.

ДСА як центральний орган публічної адміністрації щорічно відчитується про виконання загального і спеціального фонду кошторису ДСА і подає його державній казначейській службі, Міністерству фінансів України і Рахунковій палаті.

Апарати судів як структурні підрозділи судової влади , створені для організаційного забезпечення їх роботи, виступають в якості самостійного суб’єкту адміністративного права, наділеного адміністративною правосуб’єктністю. Адміністративна правосуб’єктність апаратів судів, як правосуб’єктність органів державної влади взагалі, проявляється в нормативно закріпленій компетенції як сукупності юридично-владних повноважень, які надані їм для виконання відповідних задач. В рекомендації № (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам членам “Про незалежність ефективності і ролі

суддів” зазначається, що для ефективної роботи суддів повинні бути створені належні умови, шляхом забезпечення їх необхідним персоналом, з тим щоб судді могли ефективно і оперативно виконувати свої обов’язки. З ціллю звільнення суддів від виконання задач, які не пов’язані з відправленням правосуддя, при кожному суді створюється апарат суда, призначений здійснювати різноманітні функції організаційного, підготовчого характеру, направлені на забезпечення дій суддів по рішенню конкретних юридичних справ.

В відповідності до основної задачі апарату суду, якою є організаційно-методологічне і інформаційне забезпечення діяльності суду можна розглядати апарат як невід’ємну складову частину суду, створену відповідно закону, з ціллю інформаційно-методичного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного, соціально- побутового, медичинського, транспортного та іншого забезпечення його діяльності.

Законом України “Про судоустрій і статус суддів” визначається структурна складова судів як органів державної влади, встановлюється, що в склад суду входить апарат, який складається з декількох структурних підрозділів. Головною задачею апарату є організаційне забезпечення роботи суду. Організаційне забезпечення діяльності суду складають міри фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного і організаційно-технічного характеру, направлені на створення умов для повного і належного здійснення правосуддя. Закріплюються положення, згідно яких в апаратах суду можуть бути створені управління, відділи, які здійснюють функції на основі пороження відповідного управління або відділу. В апараті суду створюється канцелярія, яка забезпечує прийняття і реєстрацію документів, які подаються в відповідний суд, а також виконуюча інші завдання. В штат апарату суду входять також секретар судового засідання, наукові консультанти і судові розпорядники.

Функції апарату судів можуть бути визначені як основні, нормативно-регламентовані і організаційно-забезпечені стійкі напрямки їх діяльності, в яких відображається і конкретизуються їх зміст і призначення. В відповідності до

загальних завдань, функції апарату судів деталізуються і закріплюються в таких нормативно-правових актах, як Положення про апарат Верховного Суда України від 21 січня 2011 року, а також в ряді посадових інструкцій керівників і працівників відповідних апаратів-судів. Аналіз положень даних нормативно-правових актів дає можливість виділити наступні основні функції здійснення яких покладається на апарат судів:

- організаційне забезпечення роботи суду.
- методичне і правове забезпечення роботи суду.
- документальне забезпечення роботи суду.
- інформаційне забезпечення роботи суду.
- ~~фінансове, матеріальне~~ технічне забезпечення роботи суду.
- кадрове забезпечення роботи суду.

Соціально побутове забезпечення суду.

- забезпечення роботи суду в інших сферах діяльності відповідних судів

охорона державної таємниці

забезпечення безпеки суддів і працівників апарату

взаємодія з засобами масової інформації.

Отже ДСА є центральним органом публічної адміністрації. Вона цілеспрямовано здійснює удосконалення діяльності судової системи і реалізує публічно правові цінності. Саме тому публічне управління, яке здійснюється Державною судовою адміністрацією, реалізується також через її взаємодію з іншими органами державної влади, підвищення ефективності виконання адміністративно-правових і спільних обов'язків.

Адміністративна взаємодія судів з Президентом України полягає в його установчо-кадрових функціях.

Взаємодія судів з Кабінетом Міністрів України та іншими органами виконавчої влади загальної компетенції зводяться до співпраці внутрішній організації і функціонування судів в матеріально-технічному забезпеченню, що потребує законодавчого визначення форм і меж такої співпраці.

Апарат суду виступає як самостійний суб'єкт адміністративного права, діяльність якого, направлена на створення організаційних умов здійснення правосуддя по конкретним справам. Діяльність апаратів суду по організаційному і матеріально-технічному забезпеченню роботи судів дозволяє звільнити суддів від виконання нехарактерних їм господарських та інших задач, безпосередньо не пов'язаних з відправленням правосуддя, тим самим суттєво підвищуючи ефективність роботи органів судової влади.

2.3 Форми адміністративно-правового регулювання публічною адміністрацією адміністративного судочинства.

Нормативне регулювання характеризує спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку й діяльність його адресатів — для нього характерно цілеспрямованість впливу на суспільні відносини. Норми права на основі яких здійснюється регулювання адміністративного судочинства мають бути закріплені у відповідних джерелах права.

Першочергову роль в забезпеченні діяльності адміністративних судів грає адміністративно-правове регулювання відносин з приводу їх створення, реорганізації та ліквідації. Основними повноваженнями в даній сфері володіє Президент України.

Важливу роль в організації діяльності адміністративного судочинства відіграють внутрішня організація роботи апарату адміністративних судів, в тому числі і управління кадрами в судах. При цьому, поруч с законодавчими актами основними підзаконними підзаконними адміністративно-правовими актами, регулюючими відносини в цій сфері, є відповідні Положення про апарат суда Правила внутрішнього трудового розпорядку, Інструкція по діловодству, Положення про забезпечення доступу до публічної інформації, Положення про розгляд звернень

громадян та інші, які приймаються на локальному рівні . Адміністративно-правовими актами по питанням організації діяльності судів є відповідні типові положення про апарат суда, типові посадові інструкції працівників апарату суда та інші, які засвідчуються Державною судовою адміністрацією України і в значній мірі організують внутрішню структуру судів.

Актуалізується вдосконалення адміністративно-правового регулювання в напрямленні встановлення і оновлення на рівні вищих органів суддівського самоврядування і Державної судової адміністрації України ряду загальних типових положень по різних питанням організації діяльності судів, що в значній мірі дозволяє підвищити структурну єдність в організації діяльності судів.

Адміністративно-правове забезпечення механізму заняття посади і звільнення судді суду є одним з базових елементів і гарантій правового статусу судді, його незалежності, розгляду і вирішення судових справ. В основному порядок повноважень судді визначається профільним Законом України “Про судоустрій і статус суддів”. В той же час кадрове забезпечення судів як умови організацій діяльності адміністративних судів передбачая їх укомплектування не тільки високопрофесійних суддів, але і підготовленими працівниками апарату, ефективна робота яких також виступає необхідним фактором функціонування судів і судової системи України в цілому.

Адміністративно-правове регулювання проходження державної служби працівниками апарату адміністративних судів перед усім здійснюється Законом України № 4050 “Про державну службу” комплексно регламентує всі державно-службові відносини в тому числі і в судах загальної юрисдикції. Важливу роль тут також відіграє відповідні підзаконні адміністративно-правові забезпечення. При цьому поширення на працівників апарату суду законодавства про державну службу повинно учитувати особливості статусу судів як органів незалежної судової влади, не допускаючи необґрунтованого притягнення органів виконавчої влади до вирішенню внутрішньоорганізаційних питань в судаї встановлюючи гарантії забезпечення професійної діяльності державних службовців .

Однією з особливостей організації судів виступає передбачене частиною 3 статті 169 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” призначення і звільнення від посади керівника апарату місцевого суду та його заступника начальником відповідного територіального управління Державної судової адміністрації по заяві голови місцевого суду.

Одним з основних адміністративно-правових актів в сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судів є Положення про апарат суду, яке є правовою основою його роботи по організаційному забезпеченні діяльності суду. Наприклад, Положення про апарат Вищого спеціалізованого суду по розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 жовтня 2010 року №3 досить чітко регулює основні функції апарату суду, повноваження його керівників і керівників структурних підрозділів апарату суду. В той же час акцентуючи увагу на необхідності забезпечення єдності, зв'язаності функціональній, структурній і матеріально фінансовій основі діяльності апарату суду, що потребує комплексного утвердження єдиним уповноваженим суб'єктом як Положення про апарат суду, так і його структури і штатного розкладу в межах витрат.

Адміністративно-правові основи організації діяльності судів , включає правові акти у сфері розгляду звернень громадян і доступу до публічної інформації. Це є важливою гарантією участі громадян в управлінні державними справами та їх розуміння про діяльність державних органів, а відносно судів забезпечує їх доступність, відкритість і прозорість організації і функціонування всієї судової системи. Практика адміністративно-правового регулювання розгляду звернень в судах йде шляхом утвердження на рівні кожного суду локальних положень про розгляд звернень громадян.

Адміністративно-правове регулювання у сфері адміністративного судочинства складається з значного масиву законодавчих , підзаконних і локальних правових актів, комплексно регламентуючих відносини по створенню судів, визначенню їх структури і кількості суддів, управлінню кадрами в судах, організації роботи

апарату суду ті інших його органів, розгляду звернень громадян і доступу до публічної інформації. Сучасна практика адміністративно

Нормативно-правове регулювання є видом правового регулювання. Регулювання здійснюється за допомогою нормативно-правових актів які регламентують адміністративно-правове регулювання з боку суб'єкта публічної адміністрації. Нормативно-правовий акт є загальнообов'язковим і прийнятим відповідним органом документом.

Підзаконні нормативно-правові акти які здійснюють адміністративно-правове регулювання адміністративного судочинства поділяються на : укази Президента України, акти органів суддівського самоврядування, постанови Кабінету Міністрів України, накази Державної судової адміністрації.

Нормативно-правове регулювання адміністративно-правового регулювання у сфері адміністративного судочинства це вид нормативно-правового регулювання яке знаходить вираз в виданні законів Верховною Радою України, правозастосуванням суб'єктами публічної влади шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів з метою адміністративно-правового регулювання, забезпечення процесу судочинства та захисту його незалежності.

Здійснення органами виконавчої влади своїх повноважень відбувається в певних формах. Вони визначаються в законах, положеннях статутах та інших нормативно-правових актах. Їх недотримання тягне за собою можливість оскаржити дії так як вони будуть вважатися неправомірними. Дії публічної адміністрації повинні характеризуватися визначеністю, детермінованістю та чітким механізмом реалізації у практичній діяльності.

У суспільних науках поняття форми є надзвичайно важливим. Зокрема, у філософії поняття «форми» (лат. – forma) позначає певну протилежність «змісту» і «субстанції», а у давній філософії поняття форми мало значення «діючої сили», того, що існує в дійсності, творить матерію; ... предметом форми є вну- трішнє

начало, що перетворює предмет у досконалість¹⁹. Одне з більш сучасних визначень поняття «форма» – зовнішнє вираження якого-небудь змісту.. Таке розуміння форми використовується і юридичною наукою, в тому числі адміністративно-правовою.

Сьогодні існує безліч точок зору стосовно самого визначення поняття форм адміністративно-правового регулювання. Ю. П. Битяк розділяє форми на такі види як 1. видання нормативних актів управління, видання індивідуальних актів управління, проведення організаційних заходів, здійснення матеріально-технічних операцій.

Форма є типом, будовою, способом організації чогось, способом існування змісту, його внутрішньою структурою. Під нею можуть ще розуміти зовнішній бік їх функціонування або сукупність однородних дій.

Форми практично реалізують функції адміністративної діяльності, від їх різнобічності використання залежить ефективність діяльності. Велика кількість різноманітних завдань та функцій судової системи обумовлюють застосування великої кількості форм.

Діяльність публічної адміністрації щодо регулювання адміністративного судочинства здійснюється в певних формах, кожна з яких обумовлена специфічним завданням та функціями управління і має особливий зміст. Який має конкретні форми свого зовнішнього вираження.

Ці форми як правило характеризуються такими ознаками: встановлюється в нормативному акті, має державно-владну природу, має підзаконний та управлінський характер дій і підзаконний характер повноважень органів управління та їх посадових осіб, головний зміст — виконавчо-розпорядча діяльність.

Висновок до розділу 2.

В розділі охарактеризовано органи які здійснюють супровідну роль в адміністративному судочинстві, проаналізовані форми регулювання у сфері адміністративного судочинства.

Зроблені наступні висновки.

Нормативно-правове регулювання є видом правового регулювання. Регулювання здійснюється за допомогою нормативно-правових актів які регламентують адміністративно-правове регулювання з боку суб'єкта публічної адміністрації. Нормативно-правовий акт є загальнообов'язковим і прийнятим відповідним органом документом.

Конституція України визначаючи засади правосуддя в Україні визначає принципи діяльності судової системи. Регулювання судової влади також здійснюється Законом України від 7 липня 2010 р. № 2453 VI «Про судоустрій та статус суддів» Підзаконні нормативно-правові акти які здійснюють адміністративно-правове регулювання адміністративного судочинства поділяються на : укази Президента України, акти органів суддівського самоврядування, постанови Кабінету Міністрів України, накази Державної судової адміністрації.

Судові прецеденти попри те, що мають великий вплив на тлумачення правових норм не визнаються офіційними джерелами права.

Нормативно-правове регулювання адміністративно-правового регулювання у сфері адміністративного судочинства це вид нормативно-правового регулювання яке знаходить вираз в виданні законів Верховною Радою України, правозастосуванням суб'єктами публічної влади шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів з метою адміністративно-правового регулювання, забезпечення процесу судочинства та захисту його незалежності.

- Форми діяльності публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства закріплені в чинному законодавстві яке регламентує їх діяльність.

- основною формою адміністративно-правового регулювання є адміністративний акт, який поділяється на підзаконний та індивідуальний.

- видання підзаконних нормативно — правових актів лежить на повноваженнях державної судової адміністрації та органах суддівського самоврядування у межах наданих повноважень.

РОЗДІЛ 3. Удосконалення та перспективи розвитку адміністративно — правового регулювання адміністративного судочинства України.

3.1 Досвід зарубіжних країн в адміністративно-правовому регулюванні адміністративного судочинства.

Порівняльно-правовий метод дасть змогу більш повно дослідити це питання та знайти альтернативні і позитивні аспекти. Існування багатьох думок стосовно реформування судової системи вказує на те, що судова система потребує оновлення та перейняття найкращих зразків правосуддя з досвіду інших країн. Вивчення негативних і позитивних побудови і діяльності судових систем стане в нагоді в побудові судової системи України.

Практично в всіх країнах реалізований спосіб зовнішнього контролю за діяльністю адміністрацій через систему судових та квазісудових органів. В деяких країнах система зовнішнього контролю було сформована самостійно в деяких було взята з досвіду інших країн. Конкретний спосіб організації судового або ж квазісудового контролю напряду залежить від історичних традицій країни. В багатьох західних країнах адміністративно-судові органи існують вже понад ста років в тій сфері утворився великий досвід який може бути використаний в українському контексті.

В літературі традиційно розглядається три основних способу здійснення захисту громадян від неправомірних дій суб'єкта владних повноважень.

Такими способами є:

Загально доступний при якому розгляд і вирішення спорів на діяльність органів управління здійснюється судами загальної юрисдикції. Такий спосіб характерний для Казахстану, Росії, Киргизстану та ін.

Квазісудовий спосіб визначається тим, що для нього притаманно створення системи спеціальних трибуналів по розгляду адміністративних спорів підконтрольних судам загальної юрисдикції але не включених в судову систему. Цей спосіб характерний для Великобританії.

Адміністративно-судовий спосіб характеризується спеціалізацією судами які включені в судову систему і діють незалежно від адміністративних органів і загальних судів. Така система є в Німеччині.

Можна класифікувати країни які не мають спеціалізованих адміністративних судів — Австралія, США. Та ті що мають окремі системи адміністративних судів. Судова система не може бути побудована за повним зразком іншої країни, тому необхідно дослідити як позитивні так і негативна сторони інших систем. Судова гілка влади не ставить перед собою цілей передбачити і регламентувати майбутнє. Аналізуючи судові системи зарубіжних держав можна виділити три моделі. 1) англо — американську(англосаксонську) 2) романо-германською (європейську, континентальну) 3) мусульманську.

Англосаксонська модель при якій поруч с загальними судами контроль за адміністрацією здійснюються різними спеціалізованими квазісудовими органами — адміністративними трибуналами. Термін трибунал може застосовуватися до спеціалізованих органів різних по своїй правовій природі. Також існують трибунали які існують на перетині виконавчої і судової влади. Вони не виконують управлінських функцій по структурі складу і процедурі ближчі до судів, але складаються не із суддів а із чиновників для яких служба в трибуналі є основною.

Модель виключної компетенції загальних судів є моделлю при якій виключається можливість існування спеціальних адміністративних судів і квазісудів а також не здійснюється спеціалізація судових складів. Судовий контроль здійснюється по правилам цивільного провадження. (Мальта, Норвегія)

Модель судів загальної компетенції с спеціалізованими адміністративним судочинством (японська модель). Контроль за діяльністю виконавчої влади в Японії здійснюється судами загальної юрисдикції , але судочинство по цивільним і адміністративним справам ведеться по різним процесуальним правилам встановленим в відповідності до спеціальних ктва.

Модель адміністративної спеціалізації в єдиній системі судів при якій в складі єдиної судової системи існують окремі палати по адміністративним справам (Іспанія, Мексика. Ця моедль не виключає створення сеціалізованихх адміністративних судів. Наприклад, в Іспанії разом з палатами по адміністративним справам існують адміністративно-економічні суди.

Розглянемо країни які використовують систему судів спеціалізованої компетенції. В цій моделі можна виділити деякі підмоделі.

Дуалістична французька модель. В основі цієї моделі лежить специфічне трактування принципу поділу влади, яка не дозволяє судам загальної юрисдикції втручатися в діяльність органів виконавчої влади, що привело до формування адміністративно-судових органів в рамках самої адміністрації. В Франції, наприклад, загальний суд при розгляді цивільних або кримінальних справ відмежовується від рішення питань адміністративного права і звертається з запитом в адміністративний трибунал. Рішення адміністративного трибуналу буде мати вагоме значення для подальшого розгляду справи.

Германська модель розділяє судову галузь державної влади на різні гілки. Таким чином відділення юстиції від адміністрації, а сфера публічних інтересів становиться предметом спеціального судового розгляду. Адміністративні суди повністю відділені від загальних судів і керуються Верховним адміністративним судом. (Швеція, Мозамбік)

Модель множинності органів повнова

жних розглядати адміністративні спори. Ця модель передбачає можливість здійснення контролю як адміністративними судами і трибуналами квазісудів та і загальними судами. (Фінляндія). При цьому компетенція загального суда в адміністративній сфері є вагомою як і компетенція адміністративного суду.

В західних країнах існує дві моделі адміністративної юстиції — континентальна та англо-американська. Особливістю континентальної моделі є наявність системи спеціалізованих судів, які, як правило, відділені від загальної системи. Англо-американська модель відрізняється відсутністю спеціалізованих судів, наявністю в рамках окремих міністерств і відомств численних адміністративних трибуналів а також широкої компетенції загальних судів по розгляду адміністративно-правових спорів.

В правовій системі англійського загального права контроль за адміністративними актами покладений на загальні суди. Юрисдикція цих судів по контролю за

адміністративною діяльністю обмежена . Юрисдикція загальних судів по адміністративним питанням може бути обмежена запитом скінченності альтернативного засобу правового захисту.

В Англії передбачено в якості необхідної умови оскарження рішень певних адміністративних органів в адміністративний трибунал. Це трибунал по земельним спорам , по справам національного страхування, по питанням ренті тощо. Хоча органи адміністративної юстиції Великобританії визначені загальним терміном адміністративні трибунали для них характерно наявність різних організаційно правових форм. Така різноманітність обумовлена тим, що кожний трибунал закріплений за міністерством певного профілю , яке встановлює для нього процедуру роботи. Трибунали розглядають адміністративні спори. Процес носить змагальний характер і передбачає усні показання сторін , перехресний допит свідків. Рішення по справі виносяться більшістю голосів в письмовому вигляді з обґрунтуванням всіх положень які є в рішенні.

Рішення адміністративних трибуналів можуть бути оскаржені кожною із сторін в апеляційному трибуналі, який діє в різних сферах суспільного життя і по змісту відповідає нижчестоящим трибуналам. Крім цього, є рада по трибуналам, члени якого спостерігають за роботою трибуналів і періодично створюють звіти про їх діяльність .

В США протягом століття загальні суди користувалися ще більш широкими повноваженнями ніж в Англії.

В випадках порушення прав громадян адміністративними актами скарги американського громадянина поступала на розгляд мирового судді або загального суда. З компетенції цих судів виключалося тільки перегляд скарг направлених на неправильний збір податків і інших фінансових правопорушень.

Коли американські судді загальної юрисдикції перестали справлятися з великою кількістю скарг на дію органів управління, які до них надходили то поряд с загальними судами почали діяти спеціалізовані адміністративні органи наділені квазісудовими повноваженнями і розглядаючі адміністративні спори.

К адміністративним трибуналам в США відносять такі органи як :Податковий суд, претензійний суд і інші адміністративні органи з квазісудовими повноваженнями.

В країнах де відсутня система адміністративних судів, велика кількість спеціальних адміністративних трибуналів які є англо-американськими варіантами адміністративних судів. Їх склад утворює

посадові особи адміністрації виключно громадяни в якості експертів або представників громадськості. Інколи адміністративні трибунали посідають судді або практикуючи юисти.

Великим недоліком адміністративних трибуналів є те, що кожен адміністративний трибунал приймає не всі справи а тільки ті, які йому підвідомчі. Це приводить з однієї сторони до необхідності забезпечення великого по розмірам апарату який займається розглядом скарг на дію органів судової влади і відсутністю єдиного стандарту по розгляду таких справ.

Аналіз адміністративної юстиції Великобританії і США дозволяє зробити висновок , зо вона функціонує на межі виконавчої і судової гілки влади і тому прослідкувати вплив саме виконавчої гілки влади на адміністративне судочинство досить складно. З виконавчою гілкою влади адміністративну юстицію зв'язує те, що її органи знаходяться в тісній взаємодії з активною адміністрацією З судовою її сближує той факт, що суди загальної юрисдикції виступають в якості апеляційної інстанції на рішення адміністративних трибуналів. Діяльність цих органів має відомчий характер і в противагу від континентальної моделі адміністративної юстиції не несе в собі принципу універсальної підвідомчості.

В деяких державах де відсутні адміністративні суди неодноразово пропонувалося .

Адміністративні суди відділені від системи загальних судів функціонують в багатьох країнах Західної Європи. (Франція, Польша) і в деяких інших частинах світу. Основною відмінною характеристикою цих судів від загальних є

обмеженість їх компетенції адміністративними питаннями. В державах де існує така система адміністративні суди виконують основну функцію в процесі контролю за адміністративними актами а загальні суди другорядну а іноді значною . Наприклад, в Франції контроль здійснюється адміністративним судом який є частиною адміністрації. В Франції поняття адміністративних органів раніше включало в себе органи розглядаючи скарги на дію адміністрації слідкуючої за законністю їх дій. Зараз різниця між ними значно збільшилася.

Французька адміністративна юстиція це самостійна гілка правосуддя чия ціль є регулювання конфліктів між громадянами і органами державного управління або між самими органами а також виносити рішення основані на нормах адміністративного права.

В Франції здійснення правосуддя по адміністративним спорам покладен на трьохрівневу систему адміністративної юстиції. Поруч с адміністративними трибуналами органами загальної компетенції по розгляду адміністративних спорів в сучасній Франції діє і адміністративні трибунали спеціальної компетенції. Для розгляду спорів в сфері розподілення державних фондів створений Суд аудиторів.

В Німеччині межа між юрисдикцієюю адміністративних судів і іншою юрисдикцією проведена чіткіше чи в Франції. Адміністративно-правовий захист в цілому здійснюється по загальним і спеціалізованим адміністративним судам.

Висновок. Адміністративна юстиція дозволяє перевірити законність реалізації державними і органами місцевого самоврядування а також їх посадовими особами встановленої компетенції.

3.2 Напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства.

За своєю правовою природою відносини адміністративного судочинства належать до адміністративно-правових і є інтегрованими в структуру предмета адміністративного права. Сьогодні існує потреба для удосконалення адміністративного законодавства у цій сфері через актуальність питання якості правосуддя та доступу до справедливого вирішення публічно-правового спору.

Так як Україна в процесі інтеграції до правової системи ЄС тому необхідно враховувати доступ людини до справедливого адміністративного судочинства.

Існує безліч проблем в роботі системи адміністративних судів. Вирішення цих проблем стане вагомим внеском для прискорення як і євроінтеграції так і розвитку адміністративного судочинства в цілому.

Для того щоб повно розкрити питання вдосконалення сфери адміністративного судочинства, необхідно звернути увагу на найбільш близькі для України моделі побудови адміністративної юстиції в зарубіжних країнах. На думку багатьох науковців в формуванні адміністративної юстиції нам необхідно звернути увагу на побудову адміністративної юстиції Німеччини. Німецькій системі притаманні таку властивість як інквізиційність — самостійність в отриманні доказів. Схожість побудови структури адміністративних судів стані у нагоді при перейнятті позитивного досвіду.

Н. Хлібороб стверджує, що інформаційні технології у перспективі створюють можливості та комфортні умови для кожного члена суспільства. Тож правова

система України не може залишатися осторонь таких глобальних перетворень та має стати правовим ядром функціонування інформаційного суспільства. Інформаційні технології дають змогу створювати нові форми організації діяльності та взаємодії органів публічної влади з суспільством загалом та з кожною людиною зокрема, запроваджувати інноваційні рішення щодо правового регулювання та організації публічно-правових відносин. Правові системи світу вже тривалий час використовують інформаційні технології, щоб посилювати захист прав людини, створювати комфортні можливості для всіх членів суспільства з метою реалізації та захисту своїх прав, свобод та інтересів. Так, у провідних демократіях світу успішно функціонують системи електронної демократії, електронного урядування, електронного судочинства.

Зараз обговорюють думки деяких вчених стосовно створення повноцінної системи електронного урядування, запровадженні електронних адміністративних послуг і електронного судочинства. Кроком для цього вже є створення нового кодексу адміністративного судочинства 2017 в якому відбулося законодавче закріплення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – Єдина система), яка має стати основою впровадження усіх наступних елементів електронного адміністративного судочинства. Вперше на законодавчому рівні закріплено положення про те, що суд здійснює розгляд справи за матеріалами судової справи в електронній формі. Учасникам адміністративного процесу надано можливість подавати докази в електронній формі та використовувати електронний цифровий підпис. Законодавець також закріпив положення, відповідно до яких документи (зокрема процесуальні документи, письмові та електронні докази тощо) можуть подаватися до суду, а процесуальні дії вчинятися учасниками справи в електронній формі з використанням Єдиної системи.

Більш детального уточнення в законодавстві потребує участь прокурора в адміністративному процесі. Сьогодні прокурор не має дискреційних повноважень через вузьке коло осіб, право яких, він може представляти. Доцільність цього обмеження не є обгрунтованою так як суттєво знижує

ефективність дій прокуратури в захисті прав громадян у сфері адміністративних відносин. Відповідно до Закону України “Про прокуратуру” коло суб’єктів які належать до осіб, що мають право на представництво з боку прокуратури зводиться до : неповнолітніх, недієздатних та обмежено дієздатних. Тобто сьогодні необхідно чітко окреслити повноваження прокурора в адміністративному судочинстві, обмеженість кола суб’єктів які має право захищати прокурор невиправдано скорочене, але в свою чергу треба нормативно визначити випадки втручання в сферу судочинства, наприклад, якщо законні представники або не належно здійснюють представництво то такі функції мають бути віддані прокурору, що суттєво підвищить якість представництва в адміністративному судочинстві.

Ще однією особливістю адміністративного судочинства є не визначеність стосовно участі держави в адміністративному судочинстві як позивача. Адміністративне судочинство захищає не тільки інтереси особи, але й держави, яка має бути повноправним суб’єктом в адміністративному процесі. Велика увага приділяється питанню захисту індивіда, але сприйняття держави як позивача в дослідженнях не виражено повно. Законодавство виділяє категорії позивачів тим самим

Ряд авторів акцентує увагу на проблемі доступності до адміністративного судочинства. Зокрема зазначається необхідність встановлення прийнятних строків для адміністративного позову та зменшення вимог до форми адміністративного позову. Розширення системи окружних адміністративних судів є також обмежуючим фактором в доступі до правосуддя. Савранчук Л. Л. Вказує на такі основні фактори які впливають на доступність до правосуддя в адміністративних судах як :

- 1) врахування фінансового стану не тільки безпосередніх сторін спору але і третіх сторін, так як на них поширюється вимога на судовий збір.
- 2) доступ до первинної та вторинної допомоги. Сприяння в доступі громадян до якісної правової допомоги.

3) дотримання строків в адміністративному судочинстві. [42]

Доступ до судочинства важливий фактор, який гарантує судовий захист прав та свобод учасників адміністративного судочинства як один з необхідних вимог правової захищеності особи.

Існування такого поняття в системі адміністративних судів України як “подвійна касація” є суттєвим недоліком оскільки застосування тих чи інших норм різними касаціями веде до ухвалення протилежних за змістом судових рішень в подібних ситуаціях. Це спричиняє до перешкоджання подальшому руху справи, порушує міжнародні зобов’язання взяті Україною.

Сьогодні все більшої актуальності набирає, також питання недоторканості судді під час здійснення правосуддя. Недостатність тлумачення з боку законів і Конституції України стосовно недоторканості суддів є виникненням численних суперечок на правовому полі. Необхідність притягнення до кримінальної відповідальності судді без згоди Верховної Ради України зазнали критики через недосконалість і необґрунтованість такого впливу на незалежність судді. Венеціанська комісія висловила свій протест таким тенденціям в позбавленні суддівського імунітету. Проте зараз необхідно більш чіткіше визначити коло тих прав яке становить імунітет судді, включаючи виключення кримінальної відповідальності за помилки при відправленні правосуддя. Визначення за міжнародними стандартами меж імунітету та недоторканості стане кроком вперед в здійсненні правосуддя в країні.

Адміністративні суди здійснюючи захист фізичних і юридичних інтересів від посягань з боку суб’єкта владних повноважень все ж таки є державним органом, їх діяльність повинна спиратися на закон і верховенство права. Адміністративні юстиція для її ефективнішого здійснення своїх функцій повинна мати контроль за своєю діяльністю. Але необхідно зазначити про те, що саме в сфері адміністративного судочинства важливо визначити чітку межі втручання органу контролю оскільки, сам адміністративний суд виконує цю функцію стосовно

механізму держави. Контроль як спостереження за діяльністю адміністративного суду поділяється на внутрішній і зовнішній. Значення зовнішнього контролю зростає і деякі науковці вважають, що його посилення буде доцільним. Внутрішній контроль у свою чергу здійснюють органи судової влади в середині судової системи. Ця функція покладена на такі органи як Вища рада юстиції, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, органи суддівського самоврядування, Державна судова адміністрація України. Якщо зовнішній контроль полягає в спостереженні за окремими аспектами не процесуальної діяльності то безпосередній покладений на перераховані органи.

Невиконання судових рішень є ще одною проблемою адміністративного судочинства. Так згідно статистиці виконується лише третина з ухвалених судових рішень а інші покладені на представників держави.[56] Рішення ЄСПЛ по цим питанням, які в свою чергу є найбільшими за ч.1 ст. 6 Конвенції дають змогу зробити висновок про те, що зараз існує проблема нестачі засобів юридичного захисту, що тягне за собою порушення ст.13 Конвенції.

Закріплення судового контролю не до кінця вирішило це питання. Заключним, вирішальним в цьому питанні рішенням буде посилення ролі суду в процесі виконання судових рішень.

Введення медіації є дієвим механізмом в вирішенні спору. Вирішення суті і встановлення причини, знаходження компромісу стане вагомим засобом на шляху подолання конфлікту. Результативність медіації вже була оцінена в досвіді Західних Країн. В 60-х роках в США вже були перші спроби запровадження інституту медіації в сімейних і трудових конфліктах а її ефективність сприяла швидкому поширенню на інші країни. Медіація стан в нагоді для зменшення навантаження на суди тим самим збільшити їх ефективність там де медіація не можлива.[56] Закріплення на законодавчому рівні інституту медіації в тому числі в адміністративному судочинстві необхідна так як веде до задоволенню усіх сторін в спорі. Виходячи з досвіду зарубіжних держав можна констатувати, що домовленість між сторонами є більш дієвою і слугує міцнішому закріпленню

результату. Формування в суспільстві культури медіації стане в нагоді для збільшення альтернативності в вирішенні конфліктів. Орієнтуючись на мирне врегулювання спору стане в нагоді для громадської атмосфери в суспільстві. В інституті медіації є декілька недоліків що полягають в:

1) Прийняте рішення шляхом медіації потребує обов'язкового виконання всіма сторонами. У випадку невиконання однією із сторін вказаних домовленостей відсутні міри примусового виконання і договір практично не має значення.

2) Розмір винагороди медіаторів визначається сторонами. Професійні медіатори, здійснюючи свою діяльність на платній основі, можуть самостійно підбирати собі більш привабливі справи. Частіше намагаються брати справи з високою винагородою. В зв'язку з цим не багато людей можуть собі дозволити послуги медіаторів.

Але на сьогоднішній день загальновизнано, що медіація, як альтернатива судовому розгляду правового спору найбільш ефективна.

Ще одним питанням яке потребує вдосконалення і уточнення в сфері адміністративного судочинства є інститут примирення. Наявність інституту примирення сторін в КАСУ, безумовно, відіграє сприятливу роль, але з тим є декілька проблем. Головним недоліком правового регулювання в сфері мирного розгляду адміністративних спорів є відсутність чіткого визначення поняття “примирення сторін”, так як зовсім не ясно, яка правова природа цього явища. Виходячи з того, що примирення в адміністративному судочинстві України є способом ліквідації спірних правовідносин між учасниками даного правового конфлікту. В зв'язку з цим необхідно передбачити в законодавстві поняття “згода про примирення”, що буде зовнішньою формою прояву досягнутих домовленостей і фактично основою для закриття справи. Крім того, запровадження такого диспозитивного механізму регулювання правовідносин між юридично не рівними суб'єктами на практиці наштовхуються на деякі проблеми. Адміністративні правовідносини характеризуються імперативним методом правового регулювання, але після початку адміністративного процесу вони зрівнюються в своїх процесуальних правах та обов'язках.

Слід відмітити те, що труднощі на шляху до ефективного застосування цього інституту викликані ще і недосконалістю законодавчих формулювань самого КАСУ. Так, в кодексі не дано визначення примиренню сторін, не передбачені конкретна форма і умови заключення згоди про примирення, а також не існує механізмів його примусового виконання. У випадку невиконання однією із сторін своїх обов'язків по згоді про примирення протилежна сторона може звернутися в суд з клопотанням про відновлення судового розгляду по справі. Вказані обставини потребують подальших робіт в законодавчій сфері мирного вирішення цієї категорії справ. Добровільне врегулювання адміністративних спорів характеризується наявністю багатьох дискусійних питань, але необхідність розвитку інституту примирення в цьому напрямку необхідна.

Розвиток адміністративного судочинства йде поруч з реформуванням судової системи, судоустрою і діяльності судової влади в цілому. Питання аналізу і вивчення адміністративного судочинства в Україні як засобу захисту прав громадян є дуже важливим і потребує окремого дослідження тих проблем і питань які проявляються в процесі діяльності адміністративних судів, вирішення цих питань стане кроком вперед для побудови справедливого правосуддя.

Висновок до розділу 3

В країнах Європейського Союзу є достатній досвід для того щоб зорієнтуватися в основоположних правах людини під час захисту і забезпечити право на справедливий суд. На світовому рівні керівні засади щодо управління судочинством з боку компетенцій публічної адміністрації частково збігаються. При перейнятті досвіду інших країн велику роль грають міжнародні правові акти. Європа з великою кількістю держав має великий різновид систем правосуддя. Німеччина має найбільш диференційовану модель правосуддя з п'ятьма гілками і конституційними судами. Франція має дуалістичну структуру з звичайними і

адміністративними судами. Італія та Іспанія використовують досвід Франції в організації судової влади.

Найбільшою довірою за результатами дослідів 2012 року мають судді в Скандинавських країнах, Швейцарії та Німеччини. Французька і німецькі моделі характеризуються існуваннями спеціалізованих адміністративних судів. В більшості розвинутих країн які належать до даних моделей адміністративної юстиції, є окремі процесуальні закони які регламентують судочинство, наприклад, Федеральний закон Німеччини від 21 січня 1960 року “Про адміністративне судочинство”. Виходячи з принципу розділу влади, гілки влади є незалежнимим. Французька модель передбачає здійснення судочинства адміністративними трибуналами загальної та спеціальної юрисдикції. Сьогодні в Франції діє дві незалежні системи судів — суди загальної юрисдикції і адміністративні суди, при цьому останні входять в систему виконавчої влади. Очолює систему адміністративних судів Державна рада, яка є першою, апеляційною та касаційними інстанціями по різних категоріям справ і здійснюючий судовий контроль. Також, Державна рада також здійснює законодавчу діяльність, робить висновки і формулює позиції і пропонує зміни, готує і складає акти. Існують адміністративні апеляційні суди, адміністративні суди і спеціалізовані адміністративні суди. До останніх відноситься фінансові суди, Національний суд. Адміністративним судам підсудні всі адміністративні спори за виключенням тих, які законодавцем віднесені до іншого суду.

Німецька модель характеризується наявністю окремою судової гілки яка не входить в систему судів загальної юрисдикції. При цьому це обґрунтовується незалежністю від виконавчої влади і поділом публичних і приватних інтересів. Від французької моделі вона відрізняється віднесенням адміністративних судів до судової влади а не до виконавчої.

Розгляд адміністративних спорів в зарубіжних країнах здійснюється спеціалізованими судами, судами загальної юрисдикції квазісудовими органами, функціонуючими як в системі судової так я і в виконавчої влади. Органи

адміністративної юстиції розрізняються як по своїй суті так і по об'єму компетенцій.

Тому вплив публічної адміністрації, регулювання з боку виконавчої влади адміністративного судочинства в багатьох випадків залежить від характеру побудови системи судової влади, оскільки, в різних країнах адміністративний суд може бути і органом виконавчої влади, і органом судової влади.

У сфері адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства існує безліч проблем серед яких: відсутність конкретизації в законодавстві такого поняття як примирення сторін, проблема невиконання судових рішень, невизначеності та зменшення повноважень прокурора в адміністративному процесі, відсутність інституту медіації, питання доступу до правосуддя та ін.

Виправлення цих недоліків стане важливим кроком на шляху побудови справедливого судочинства. Зменшення політичного впливу на діяльність адміністративного суду є актуальним питанням, це можливо лише в тому випадку коли будуть побудовані чіткі, прозорі відносини суду з іншими органами державної влади як тими що займаються забезпеченням його діяльності так і тими що задають напрямок діяльності судочинства.

Висновки.

В роботі на основі аналізу дійсного законодавства, наукових робіт міжнародного досвіду та досвіду зарубіжних держав досліджено тему адміністративно-правового регулювання у сфері адміністративного судочинства України. Розглянуто зміст адміністративно-правового регулювання, що складається з дій публічної адміністрації задля створення умов для здійснення ефективного адміністративного правосуддя. Визначено теоретико-правові засади здійснення такого впливу до якого входять кадрове забезпечення діяльності адміністративного суду, фінансове, забезпечення незалежності та ін.

Доведено те, що нормативно-правове регулювання у сфері адміністративного судочинства це різновид нормативно-правового регулювання через видання

нормативно-правових актів з боку виконавчої влади, постанов, указів, індивідуальних актів тощо.

Розглянуто і охарактеризовано діяльність органів виконавчої влади які супроводжують діяльність адміністративного судочинства. Розглянуто діяльність Державної судової адміністрації, апарату суду, суддівського самоврядування та інших органів які здійснюють вплив на адміністративне судочинство. Розглянуто їхні функції в тому числі стосовно забезпечення правосуддя, функцій розпорядження бюджетних коштів в судовій системі.

Встановлено і описано місце і роль суб'єктів публічної адміністрації (керівника апарату місцевого суду, посадових осіб апарату суду та апарату суду як відносно відокремленого інституту у сфері судової влади в цілому) у сфері адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства.

Розглянуто види форм адміністративного регулювання суб'єктів публічної влади у сфері адміністративного судочинства як зовнішніх способів вираження певних дій і процедур.

Було також узагальнено досвід зарубіжних країн в побудові як і судової системи в цілому так і адміністративної юстиції. Виділено три моделі регулювання в сфері адміністративного судочинства такі як управлінська де регулювання здійснюється виконавчим органом, суддівського де цим займається орган судової влади та змішана.

Основними напрямками вдосконалення є конкретизація та удосконалення законодавства яке регулює діяльність органів , що супроводжують діяльність адміністративного судочинства.

Список літератури

1. Адміністративне право України. Підручник. За загальною редакцією ю. н. Проф. Коломоєць Т. О.
2. Р. Куйбіда, В. Тимощук. Розвиток адміністративної юстиції в країнах колишнього радянського союзу. Центр політико-правових реформ.
3. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття) : монографія / [В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька
4. Адміністративно-правове регулювання безпеки дорожнього руху в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук Муцко В. Ф.
5. Плугатор В., Оксентюк Р. Поняття публічної адміністрації та її основні ознаки.
6. В. К. Колпаков , В. В. Гордєєв Юрисдикція адміністративних судів.
7. Бойко В. П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих судів.

8. Адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади в Україні. Кічмаренко.
9. Адміністративно-правове регулювання діяльності державних підприємств. Титарчук В. В.
10. О.М. Пасенюк Адміністративне судочинство України/ Київ . Юрінком Інтер. 2009 р. С.
11. Кадрова політика в суді : практичний досвід сьогодення: : [Електронний ресурс] // CONVDOCS. – 2012. – Режим доступу: <http://ua.convdocs.org/docs/index-124910.html?page=31>
12. Мречко Н. І. Нормативно-правове забезпечення діяльності адміністративного суду.
13. А. Л. Борко Адміністративно-правове регулювання статусу і повноважень Державної судової адміністрації України.
14. В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. Теорія і Практика адміністративного судочинства. Монографія
15. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві.
16. С. С. Герасимчук Структура механізму адміністративно-правового регулювання ювенальної політики.
17. К. Ф. Білько Форми і методи адміністративно-правового регулювання організації та діяльності нотаріату.
18. Толкачов М. В. Сучасні методи адміністративно-правового регулювання.
19. Є. В. Валькова. Зміст та структура адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності.
20. О. І. Остапенко . Наукові уявлення про механізм адміністративно-правового регулювання.

21. С. І. Бевз . Поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання державного управління господарською діяльністю.
22. В. І. П'ятковський. Державна судова адміністрація України як суб'єкт адміністративного права.
23. С. Рудниченко. Зміст адміністративно-правового регулювання діяльності Державної судової адміністрації України.
24. І. Д. Прошутя. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів в Україні.
25. А. А. Іванчук. Нормативне регулювання діяльності судової гілки влади: адміністративно-правові аспекти.
26. Є. В. Валькова. Форми адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності.
27. Усікова О. В. Форми та методи адміністративно-правового управління у сфері трудових відносин.
28. В. П. Тимошук. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії.
29. В. Колпаков. Правова природа відносин адміністративного судочинства.
30. Н. Хлібороб. Запровадження електронного адміністративного судочинства в Україні : інновації та перспективи.
31. О. К. Вишняков. Право Європейського союзу.
32. В. Вдовіченко. Т. Подорожна. Ціннісні виклики адміністративно-процедурного законодавства.
33. І. А. Черниш. Поняття адміністративно-правового регулювання торгівельної діяльності.
34. Д. Шафритц, А. Хайд. Класики теорії державного управління.
35. Мартинова О. М. Нормативно-правове забезпечення діяльності суддів місцевих загальних судів у провадженні в справах про адміністративні правопорушення / О. М. Мартинова // Форум права. - 2011. - № 2. - С. 590
36. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Академічний курс./2017 рік.

37. Ківалова С. В., Харитоновна О. Пасенюк О. М Науково-практичний коментар кодексу адміністративного судочинства України.
38. Алексеев С. С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. М., 1966. С.30
39. Елистратов А. И. Основные начала административного права. 2-е изд. М., 1917
40. Майер О. Земля и право.- 1999.- С. 163.
41. В. Е. Теліпко. Закон України “Про судоустрій і статус суддів”. Науково-практичний коментар. 2010. (с.317-321).
42. Савранчук Л. Л. Проблеми забезпечення доступності правосуддя. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції №1. 2019.
43. Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII «Про державну службу»
44. Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV «Про міжнародні договори України»
45. Іванищук А.А. Адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади: теорія і практика: монографія
46. Калашник О. Проблеми вдосконалення правового регулювання діяльності апарату місцевого загального суду
47. Кирилюк Р. І. Види забезпечувальної діяльності Державної судової адміністрації України
48. Клименко О.В. Адміністративно-правове забезпечення державної регуляторної політики у сфері господарювання
49. Коваленко В. В. Курс адміністративного права України
50. Кодекс адміністративного судочинства України // Офіційний вісник України. – 2005.
51. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / К 65 М. С. Горшенцова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.

52. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996
53. Кравцова Т. М. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації
54. Красноборов О. В. Роль Державної судової адміністрації України в побудові системи формування корпусу суддів України
55. Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453VI «Про судоустрій і статус суддів» Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41. 209
56. Адміністративне судочинство України. Теорія і практика. За загальною редакцією О.М. Нечитайла.
57. Курило В. І. Про систему джерел адміністративного права України
58. Лазур Я. В. Поняття, сутність та елементи адміністративно- правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні
59. Мартинова О. М. Нормативно-правове забезпечення діяльності суддів місцевих загальних судів у провадженні в справах про адміністративні правопорушення
60. Мащук В. Ю. Адміністративно-правове забезпечення функціонування апаратів судів загальної юрисдикції
61. Мельник О. М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності
62. Мречко Н. І. Нормативно-правове забезпечення діяльності адміністративного суду
63. Міщенко О. Є. Становлення української моделі адміністративного судочинства . О. Є. Міщенко .Актуальні проблеми держави і права.